

Ulica Vladimira Filakovca 2, 10 000 Zagreb, Hrvatska

www.vrtic-srednjaci.zagreb.hr

tel. 384 21 19; fax: 384 30 58

IZVJEŠĆE

**o realizaciji Godišnjeg plana i programa rada
Dječjeg vrtića «Srednjaci» za
pedagošku godinu
2018./2019.**

kolovoz, 2019.

SADRŽAJ:

I. USTROJSTVO RADA.....	4
II. MATERIJALNI UVJETI.....	8
III. NJEGA I SKRB ZA TJELESNI RAST I ZDRAVLJE DJECE.....	10
IV. ODGOJNO – OBRAZOVNI PROCES.....	27
V. NAOBRAZBA I STRUČNO USAVRŠAVANJE RADNIKA.....	88
VI. SURADNJA S RODITELJIMA.....	92
VII. SURADNJA S DRUŠTVENOM SREDINOM.....	104
VIII. RAD STRUČNO – RAZVOJNE SLUŽBE.....	105

Izvješće sačinili:

Lidija Janeš, dipl. ped. ravnateljica

Petra Plevnik, mag. paed.

Vjera Badelj, prof. psiholog

Tatjana Čučković, prof. logoped

Jasenska Kokelj, bacc. med. techn

Odgovornice Dječjeg vrtića „Srednjaci“

Izvješće je prezentirano na 1. sjednici Odgajateljskog vijeća, održanoj 30. kolovoza 2019. godine, a donijelo ga je Upravno vijeće na 17. sjednici, održanoj 30. kolovoza 2019. godine.

Ravnateljica:

Lidija Janeš
Lidija Janeš, dipl. ped.

UVOD

Godišnje izvješće o radu Dječjeg vrtića „Srednjaci“ proizlazi iz procjena odgajatelja odgojnih skupina, članova stručnog tima i roditelja, te slijedi poglavlja iz Godišnjeg plana i programa dječjeg vrtića.

Sadrži indikatore kvalitete cjelokupnog procesa i procjene postignuća prema bitnim zadaćama.

Sastavni dio je i valorizacija provedbe specifičnog programa – odgoja i obrazovanja za okoliš, engleskog jezika, sportskog te glazbenog programa.

Uvažavajući procjene svih sudionika odgojno – obrazovnog procesa, nastojali smo dati procjenu uspješnosti realizacije Godišnjeg plana i programa rada, kao i strategiju za budućnost, koja će biti temeljno polazište plana rada za naredni period.

I. USTROJSTVO RADA

1.1. ODGOJNO – NAOBRAZBENI RAD

Organizaciju cjelovitog programa maksimalno smo prilagodili prostorima i uvjetima u objektima Vladimira Filakovca 2 i I. Loparska 11.

U tablici 1. dajemo prikaz programa koje smo realizirali u ovoj pedagoškoj godini.

Tablica 1.

Vrsta programa	Broj upisane djece	Mjesto provođenja
Cjeloviti program	443	V. Filakovca II. i Loparska 11

1.2. DJECA

Broj upisane djece u odgojnim skupinama kretao se u okviru „zagrebačkog“ standarda, a program se ostvarivao u 19 skupina.

U tablici 2. dajemo prikaz brojnog stanja upisane djece početkom pedagoške godine.

Tablica 2.

Skupine	Optimalni prostor	Dob djece	Broj upisane djece
Jaslice	4	1-3 g.	59
Vrtić	12	3-6 g.	320
	Minimalni prostor		
Jaslice	3	2-3 g.	64
UKUPNO	19		443

Radno vrijeme vrtića u potpunosti je usklađeno s iskazanim potrebama roditelja za smještajem djece. U oba objekta je radno vrijeme vrtića bilo od 6.00 do 18.00 sati. Potrebe za dužim radnim vremenom vrtića roditelji nisu iskazali.

Dežurstva su organizirana na razini dobnih skupina.

Najveća frekvencija dolaženja djece bila je u periodu od 7.30 do 8.30 sati pa je i radno vrijeme skupina bilo prilagođeno potrebama roditelja (od 7.30 do 16.30).

Dežurstva su bila organizirana prema skupinama i maksimalno skraćena.

1. 3. Praćenje realizacije satnice

Tijekom cijele pedagoške godine kontinuirano je praćena satnica svih radnika.

Godišnje zaduženje satnice napravljeno je u skladu s Pravilnikom o radu (čl. 26), gdje ustanova mora u sklopu godišnjeg zaduženja satnice osigurati fond sati za rad u zamjenama (zbog bolovanja do 42 dana).

Ove pedagoške godine smo imali 4 dodatne odgojiteljice kao podrška skupini u koju je uključeno dijete s teškoćama u razvoju pa je to uvelike olakšalo rad u skupinama koje polaze djeca s posebnim potrebama.

Zaduženja u ostalim poslovima, prema listama za praćenje satnice i izjavama odgajatelja su kod većine u potpunosti realizirana, osim u segmentu stručnog usavršavanja izvan ustanove.

KADROVI:

Stručni tim:

Stručni tim je kompletan i sačinjavaju ga pedagoginja, psihologinja, viša medicinska sestra i logopedinja. Svi članovi tima bili su vrlo angažirani u okviru svojih poslova. Ometajući faktor bilo je mnoštvo nepredviđenih poslova i zadataka, ali smatramo da smo u cijelosti bili vrlo uspješni i kao pojedinci i kao tim.

Posebno želim istaknuti kvalitetnu suradnju u timu, što rezultira visokim postignućima na svim razinama.

Odgajatelji:

Zbog 5272 sati bolovanja odgajateljica u protekloj pedagoškoj godini otežani uvjeti rada bili su ako je istovremeno više odgajateljica na bolovanju (što je bio čest slučaj i ove pedagoške godine). U takvim smo skupinama organizirali tjednu izmjenu odgojiteljica na zamjeni uz jasno definirana pravila u tom segmentu procesa. Kraća bolovanja odgajateljica pokrivali smo preraspodjelom satnice.

Tehničko osoblje:

Zbog 5786 sati bolovanja tehničkog osoblja problemi su bili: nedostak radnika na tržištu rada i mnoštvo kraćih bolovanja za koje nismo imali zamjene. Smatramo da je rad te službe bio izrazito otežan što je rezultiralo i sniženom razinom održavanja čistoće objekata.

Osoblje kuhinje:

Zbog primjene standardiziranih sezonskih jelovnika, propisanih od strane Gradskog ureda i velikog broja djece s posebnim potrebama u prehrani (njih 24) uvjeti rada u kuhinji su izuzetno otežani. Dodatno su nam još od svibnja 2019. otežali situaciju nedostatak kotlova – (jedan potpuno u kvaru, a drugi „na izdisaju“)

Upućen je zahtjev Gradskom uredu za zapošljavanjem pomoćne kuharice/kuhara (jednog izvršitelja) u kuhinji. Time bismo mogli nesmetano obavljati sve zadaće vezane uz pripremu hrane za djecu.

1.4. Ljetna organizacija rada

Ljetna organizacija rada započela je 24. lipnja 2019. godine, a završila 31. kolovoza 2019. Sačinjena je prema dinamici prisutne djece (u iskazanim anketama roditelja) i maksimalno prilagođena izuzetno osjetljivim pedagoškim zahtjevima.

Od 02. srpnja je radio samo centralni objekt jer je prisutnost djece bila vrlo mala. Roditelji su pravovremeno i detaljno bili obaviješteni o cjelokupnoj ljetnoj organizaciji rada, rasporedu skupina i odgajateljicama koje su s njihovom djecom. Vodila se propisana pedagoška dokumentacija, odgajateljice su profesionalno vodile brigu o pravovremenom i kvalitetnom prijenosu informacija o prisutnoj djeci. Kontinuirano se

vršio uvid u provedbu definirane ljetne organizacije rada u svim skupinama (dnevni planovi, imenici, evaluacije, kontekst skupine, boravak na zraku).

Stoga možemo zaključiti da je i ove godine ljetna organizacija rada uspješno provedena.

I. MATERIJALNI UVJETI

Pravodobno i adekvatno osiguravanje materijalnih sredstava za rad predškolske ustanove, jedan je od glavnih preduvjeta za normalan rad vrtića. Također smatramo da su dotacije nadalje nedostatne za materijalne troškove pa smo prisiljeni trošiti vlastita sredstva za pokrivanje elementarnih potreba kako bi vrtić mogao nesmetano funkcionirati.

U odnosu na prošlu godinu, u prvih šest mjeseci, Grad je doznačio značajno manje sredstava te smo vlastitim sredstvima pokrili redovito obavljanje djelatnosti.

I ove pedagoške godine nismo dobili namjenska sredstva za didaktiku po skupini. Oslanjamo se na ostvarivanje vlastitih sredstava iz najma prostora za tečajeve u poslijepodnevnim i večernjim satima koji se održavaju u dvoranama vrtića. Ostvarena sredstva trošimo namjenski za unapređivanje kvalitete odgojno – obrazovnog rada, te za tekuće održavanje objekata.

2.1. Objekt Loparska

Unutrašnjost objekta je i dalje u katastrofalnom stanju pa je o svemu obaviješten Gradski ured za obrazovanje. Prema planu gradskih kapitalnih investicija objekt je ove godine trebao ući u program generalne sanacije, ali se nažalost opet ništa nije dogodilo.

U dogovoru s ing. V.R. i ing. I.F. vrtić je o vlastitom trošku napravio projekt sanacije 8 dječjih sanitarija u objektu Loparska. Sa sanacijom se započelo krajem srpnja, iako smo objekt ispraznili početkom mjeseca.

Već 24 godine apeliramo nadležnim institucijama za potrebu unutarne sanacije područnog objekta u Loparskoj. Posjedujemo opsežnu dokumentaciju o ukazivanjima na problem – na svim razinama: od Ureda Gradonačelnika, Gradskog ureda za obrazovanje, Agencije za odgoj i obrazovanje, Gradske četvrti Trešnjevka – jug, ali se nažalost nitko nije odazvao i barem sagledao složenost devastacije unutrašnjosti navedenog objekta u kojem boravi 8 skupina djece.

2.2. Objekt Vladimira Filakovca

Iz vlastitih sredstava vršimo popravke, ličenja, zamjene dotrajalih sanitarija i keramike.

Iz vlastitih sredstava također redovito nadopunjujemo opremu u sportskoj dvorani te vršimo nabavke AV sredstava, didaktike i potrošnog materijala za sve skupine.

Vanjski prostor (dječje igralište) zahtjeva sanaciju slivnih voda, jer nakon svake kiše prostor igrališta doslovno „pliva“ i djeca na njemu ne mogu boraviti.

O stanju igrališta informirali smo sve nadležne institucije: Gradski ured za obrazovanje i Gradsku četvrt Trešnjevka – jug, gospodina Marija Crkvenca, ali nismo dobili konkretne odgovore.

Novo pedagoške godine započinje s radom jedna Montessori skupina čije smo opremanje financirali iz vlastitih sredstava, a u konačnici će cijeli iznos biti oko 160.000,00 kn.

2.3. Sanacija vanjskih igrala u oba objekta

U našem vrtiću se nalaze dva dječja igrališta s primjerenim igralima za vanjski prostor. U centralnom objektu su sprave stare 18 godina i bila im je potrebna generalna sanacija. Vrtić je o vlastitom trošku sanirao sve sprave na oba igrališta za što je utrošeno cca 100.000,00 kn. Unatoč informacijama koje smo dobivali iz Grada da će se sva utrošena sredstva vratiti, nažalost to se niti ove pedagoške godine nije dogodilo.

Upućeni zahtjevi Gradskom koji nisu odobreni i realizirani:

- sanacija vanjskog stepeništa (oba objekta) djeca ih ne koriste zbog opasnosti
- generalna sanacija unutarnjeg prostora područnog objekta: stolarija, zidne obloge koje čine pregrade, podna izolacija, parketi
- sanacija dvorišta (odvodne instalacije) - centralni objekt
- sanacija prilaznog – vatrogasnog puta - centralni objekt
- izmjena unutarnje stolarije – centralni objekt
- sanacija vodovoda u 4 dječja boravka u prizemlju (u sanitarijama teče samo vruća voda!)
- kupovinom 300 komada dječjih krevetića (dobili smo ih 75 kom)
- izmjena dotrajalih dječjih garderobnih ormarića 60 komada- oba objekta
- izrada projektne dokumentacije za kompletnu unutarnju sanaciju područnog objekta
- izmjena dotrajale keramike u centralnoj kuhinji i kompletna izmjena kanalizacijskih i vodovodnih instalacija

III. NJEGA I SKRB ZA TJELESNI RAST I ZDRAVLJE DJECE

Realizacija bitnih zadaća - zdravstvene voditeljice:

- Skrb o zaštiti i unaprjeđenju zdravlja djece i radnika, pružanje pomoći i prve pomoći u vrijeme akutnih stanja i ozljeda
- Siguran boravak djece u unutarnjem i vanjskom prostoru
- Redovito praćenje pobola djece i odraslih, izrada analize pobola djece po skupinama
- Praćenje epidemiološke situacije u grupama/vrtiću, suradnja s odgajateljima, roditeljima i vanjskim suradnicima – HE i drugi
- Planiranje i praćenje prehrane djece prema «Preporukama i smjernicama ...2007) Ministarstva zdravstva...
- Rad na usvajanju pravilnih prehrambenih navika i zdravog načina življenja
- Senzibiliziranje svih radnika, posebno odgojitelja, da rade na prepoznavanju i zadovoljavanju primarnih i posebnih potreba djeteta
- Skrb i koordinacija prehrane za djecu s posebnim prehrambenim potrebama, ali i drugim posebnim potrebama i teškoćama djece
- Praćenje prehrambenog statusa djece (antropometrijska mjerenja), posebno djece koja imaju odstupanja u T.T. i T.D. i suradnja s odgojiteljima, roditeljima i stručnjacima
- Koordinacija u planiranju i provođenju optimalnih higijensko – zdravstvenih i sigurnosnih mjera
- Rad na jačanju stručnih kompetencija odgojitelja i ostalih radnika prema njihovim potrebama u radu i osobnim stručnim kompetencijama
- Pružanje pomoći i potpore roditeljima u jačanju roditeljske skrbi za dijete kroz zdravstvenu edukaciju
- Potpora i pomoć svim sudionicima u procesu, promicanje zdravlja i tjelesnog razvoja djece u suradnji s vanjskim institucijama i stručnjacima (AZOO, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport, RZJZ, ZZJZ, Klinika za dječje bolesti, HE odjel, pedijatri i drugi...
- Vođenje obvezne zdravstvene dokumentacije

3.1. Zdravlje djece

Jedna od primarnih zadaća rada zdravstvene voditeljice u vrtiću je skrb o zaštiti i unaprjeđenju zdravlja, očuvanju integriteta i života sve djece, a posebno djece s posebnim potrebama i teškoćama.

Pojačanu skrb o djeci s posebnim potrebama i teškoćama svih etiologija provodimo, zbog cjelovite skrbi, pomoći i potpore djeci i roditeljima, ali i prava svih na kvalitetan i zdrav život u zdravom okruženju.

Ove godine smo kroz projekte, plakate, letke, predavanja i druge oblike suradnje nastojali s roditeljima uspostaviti još bolju, kvalitetniju i svrsishodniju suradnju i pomoć djeci kojoj je potrebna.

Roditelji su bili aktivno uključeni u rad kroz provedbu projekata, prezentaciju zanimanja, izradu plakata, stručnih predavanja i drugih oblika rada. Tako smo roditeljima bili pomoć i podrška. Jačali smo roditeljske kompetencije, radili na promjeni znanja i iskustava, te stvaranju još boljeg međusobnog povjerenja. Cilj nam je još kvalitetnija skrb za dijete i zdrav život u vrtiću i u roditeljskom domu.

Tijekom godine prate se sva djeca i njihova postignuća u radu, a na kraju godine procjenjuju se rezultati rada. Različitim oblicima rada jača se kompetencija svih u procesu, posebno djece i odgojitelja.

Kvalitetna skrb za dijete uvelike ovisi o suradnji s roditeljima, usklađivanju postupaka i mjera u vrtiću i roditeljskom domu, te u donošenju i provođenju dogovorenih zajedničkih pravila u odnosu na dijete.

Kontinuiranim stručnim praćenjem, pomoći i suradnjom, procjenom odgojitelja i roditelja, ali i analizom ostalih važćih parametara procijene proizašli su slijedeći rezultati u dijelu zaštite i unaprjeđenja zdravlja djece, a iz izvješća odgojitelja izdvajamo:

- Na početku godine donesena su zajednička pravila u svim segmentima rada i ponašanja u odnosu na dijete i međusobnu suradnju
- Dogovorena pravila su se provodila u vrtiću i roditeljskom domu
- Uvažavao se i provodio princip međusobnog uvažavanja, povjerenja i redovitog informiranja
- Informacije o djetetu međusobno su se pravovremeno izmjenjivane kroz:
  - ✓ kratke informacije pri prijemu i predaji djeteta
  - ✓ individualne razgovore
  - ✓ pisanim putem
  - ✓ telefonom, e-mailom
  - ✓ na roditeljskim sastancima
  - ✓ provođenjem treninga vještina (prijenos znanja i iskustava roditelj – odgojitelj i obrnuto (način hranjenja, igra i dr.)
- Najčešća pravila koja su donesena u skupinama su se odnosila na dobru, iskrenu i pravovremenu komunikaciju i informiranje u vezi sa zdravljem i higijenom djece, donošenjem rezervne odjeće, sredstava za osobnu higijenu djece te zajedničko postupanje u vezi prehrambenih navika i njege.
- Uspjeh u radu s djecom na usvajanju navika i promjeni ponašanja (inicijalno stanje i finalno) svakako pripisuju dobroj i iskrenoj suradnji i angažiranosti roditelja
- Doprinos odgajatelja u zaštiti i unaprjeđenju zdravlja djece također svake godine sve veći, jer zdravstvenom edukacijom i većim osobnim angažmanom doprinose boljitku
- Pomoć, savjeti i suradnja s roditeljima provodila se i kroz aktivno uključivanje roditelja, posebno liječnika, ali i ostalih roditelja stručnjaka u rad skupine
- Pomoć pri provedbi projekata i izradi drugih materijala za rad s djecom

- Dnevni odmor i njega djece provodili su se u skladu s dobi i potrebama djece, imajući u vidu individualne potrebe djece, posebno u vrijeme prilagodbe. Vodila se briga i o zadovoljavanju svih potrebnih parametara za kvalitetan odmor i održavanje osobne higijene djece:
  - ✓ mikroklimatskim uvjetima (optimalna temperatura SDB u vrijeme odmora i igre, vlažnost, danjem svjetlu – zamračivanju prostora, posebno u vrijeme ljetnih vrućina i sunca)
  - ✓ razmještaju namještaja i ležajeva za djecu
  - ✓ higijeni prostora
  - ✓ redovitoj izmjeni posteljnog rublja
  - ✓ oblačenju i presvlačenju djece za dnevni odmor
  - ✓ redovitom presvlačenju, obavljanju fizioloških potreba i dr.
  - ✓ individualnim i posebnim potrebama djece

- Boravak na zraku – dvorište i terase, provodi se svakodnevno u svim godišnjim dobima u vrijeme i na način kada je to predviđeno. Suradnja s roditeljima, ali i edukacija roditelja o važnosti boravka djece na zraku nam je od izuzetne važnosti. Često puta potrebno je uložiti puno truda i znanja, kako bismo roditelju objasnili važnost i potrebu boravka na svježem zraku pa i na vrlo niskim temperaturama.

- Trajnim praćenjem djece, suradnjom, svakodnevnim inspekcijskim uvidom u skupine, boravkom i pomoći u skupinama, ali i iz izvješća odgojitelja možemo ustvrditi da nemamo niti jedno dijete koje je zdravstveno i higijenski zanemareno

- Suradnju s roditeljima ostvarili su i kroz:
  - ✓ adekvatno oblačenje djece - odjeće i obuće, sukladno vremenskim prilikama /boravak u SDB i izlazak na dvorište
  - ✓ donošenje i odnošenje rezervne odjeće i obuće
  - ✓ donošenje sredstava za osobnu higijenu djece i dr.
  - ✓ donošenje i odnošenje sportske opreme djece

- Tijekom godine prati se i izostanak djece, te razlozi izostanka, što nam je iznimno važno u kvalitetnoj skrbi za zdravlje djece. Provođene su pojačane higijensko-epidemiološke mjere u skupinama i pojačan nadzor nad higijenom ruku, obavljanjem nužde, kao i DDD zaštita. Svi zaposlenici vrtića dobili su usmene i pisane naputke o postupanju. Svakodnevno je provođen nadzor djece i odraslih od strane odgojitelja i stručnog osoblja.

Preventivni rad – zaštita i unaprjeđenje zdravlja djece

1. Preventivni stomatološki pregledi:

- 20. i 22.03. obilježili smo Svjetski dan oralnog zdravlja zubi. Tom prigodom u vrtiću nas je posjetila stomatologinja dr. Ana Vukšić koja se družila s djecom

te pomoću lutke i modela zubala demonstrirala djeci pravilne tehnike pranja zubi i očuvanja oralnog zdravlja. Djeca su uvježbavala pravilno četkati zube, upoznali su neke zubarske instrumente, razgovarali o zdravoj i nezdravoj hrani, pjevali, crtali i sl.

Roditelji su za svako dijete, uz prethodnu suglasnost, dobili nalaz trenutnog zdravlja zubi i preporuku o daljnjem postupanju.

2. Cijepljenje – kontrola cijepljenja i upućivanje na docjepljivanje :

- ✓ Kontrola procijepljenosti djece u drugoj, petoj i šestoj godini - odlazak djece u Grad mladih – 5 skupina.
- ✓ Kontrola cijepljenja Mo – Pa – Ru cjepivom djece koja nisu bila procijepljena (jaslice i ostali)

3. Odgojno – zdravstveni programi – u funkciji prevencije bolesti, zadovoljenja potrebe za kretanjem i usvajanja zdravih životnih navika

- Cjelodnevni boravak i igra na terasama u vrijeme ljetnih vrućina
- Boravak na otvorenom prostoru u sva godišnja doba s ciljem jačanja otpornosti i cjelovitog rasta i razvoja djece
- Upute i razgovori - informativni, savjetodavni i edukativni treninzi s odgajateljima i ostalim radnicima vrtića te roditeljima (prema potrebi)

Tablica br.3. Odgojno – zdravstveni programi provedeni u 2018./2019. godini

Program	Organizator	Vrijeme održavanja	Skupine	Broj djece
Djeca u prirodi	Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport i D.V.»Srednjaci»	15.04-19.04.2019.	Loptice Ivančice	42
		15.10-19.10.2018.	Irisi Ružmarini Melise	45
Ukupan broj djece koji je boravio u Gradu Mladih je = 87 djece				

3.2. Prehrana djece

Rad na razvoju zdravih navika i prevenciji bolesti izazvanih i/ili potencijalno mogućih zbog neadekvatne prehrane djece

- Rad na razvoju preferencija prema novim okusima, mirisima i jelima
- Rad na usvajanju pozitivnih prehrambenih navika kroz radionice i druge oblike rada s djecom i roditeljima
- Prevencija uhranjenosti i praćenje težine i visine djece
- Prevencija pothranjenosti i praćenje težine i visine djece

Jelovnici su planirani prema novim jelovnicima uvedenim sa 2.1.2017.g.

Provedena je edukacija zaposlenika u procesu nabave, pripreme i raspodjele obroka.

Rad s djecom u segmentu prehrane je vrlo odgovoran i zahtjevan, te traži kontinuiranu suradnju i dosljednost svih uključenih u proces prehrane djeteta. To je i dugotrajan proces, gdje je često uključen cijeli tim vrtića, a ponekad i stručnjaci izvan vrtića. Doprinos odgojitelja u ovom procesu je od iznimne važnosti za dijete, ponekad i presudan. Odgajatelji zajedno s roditeljima, zdravstvenom voditeljicom, ali i cijelim stručnim timom planiraju aktivnosti i mjere za dobrobit djeteta.

Organizirali smo u vrtiću obilježavanje *Svjetskog dana hrane* - 16. listopada na način da smo pripremili zajednički doručak za djecu i roditelje - «Hrvatski tradicijski doručak» - palenta, jogurt i jabuka.

Prema izvješću u obilježavanju ovog dana uključeno je 11 odgojnih skupina i bilo je prisutno 157 roditelja.

Prehrana djece sa posebnim potrebama u prehrani planirana je prema smjernicama i preporukama liječnika (dijagnoza i/ili razloga zbog čega ima posebnu potrebu) i prema dobi. Djeca s posebnim potrebama u prehrani su praćena tijekom godine u vrijeme jela, a praćen je i njihov tjelesni rast i razvoj (T.T. i T.V.).

Djeca koja imaju smanjenu i/ili povećanu T.T., kao i djeca koja zaostaju u rastu i razvoju u odnosu na dob su tijekom godine praćena u suradnji i dogovoru s roditeljima i odgajateljima.

Rad se odvijao praćenjem i izračunom antropometrijskih parametara. O rezultatima rada su bili obaviješteni roditelji i odgajatelji. Roditelji čija djeca imaju bilo koji od navedenih problema upućeni su nadležnom liječniku, radi obrade i praćenja. Provedeno je antropometrijsko mjerenje T.T. i T.V. kod 240 djece.

Boravak na zraku odvija se tijekom ljeta cijeli dan ukoliko to dozvoljavaju vremenske prilike. Također se i obroci serviraju obroka na terasama vrtića.

Iz izvješća odgajatelja, te praćenjem i propitivanjem cjelokupnog procesa prehrane, kroz razgovore, upite, ali i u osobnim kontaktima i na individualnim razgovorima s roditeljima o prehrani djece u našem vrtiću dobili smo samo riječi hvale.

Posebnu pozornost posvećujemo ozračju blagovanja, estetskom izgledu jela i stola za blagovanje. Na taj način dodatno senzibiliziramo djecu za ponuđeno, posebno za novo jelo.

Zadovoljavanje potrebe djece za tekućinom i nadoknada izgubljene tekućine provodi se tijekom cijelog dana. Napitci koje nudimo djeci su: voda, hladni šipkov ili voćni čaj s limunom i medom i prirodna limunada.

3.3. Higijena

Sigurnost u vrtiću u svim segmentima rada je iznimno važna i na vrlo visokom mjestu prioriteta. Higijena je nedjeljivi i neizostavni dio tog segmenta rada. Zajedničke zadaće u ovom radu nadopunjavaju se i nadograđuju. Oni su implementirani u skrb kroz plan i program svih aktivnosti u vrtiću, bilo da se radi o djeci ili odraslima.

Segment očuvanja zdravlja i integriteta svih, provodili smo i kroz HACCP – sustav. Druge mjere koje su planirane, ali i mjere koje su proizašle iz aktualne epidemiološke ili neke druge situacije u vrtiću, Gradu ili Republici, a bile su od javnozdravstvenog značaja u prevenciji i/ili liječenju, saniranju stanja i/ili pojave bolesti i sl.

U provedbi i uspostavljanju kontinuiteta i kvalitete procesa na održavanju higijene najveći problem su nam pričinjavala česta, a posebno duga bolovanja spremačica i servirki i kuhara/ica.

Kao vrlo važan segment kvalitetnog rada i postignuća u radu većina odgojitelja navodi potrebu za dogovorom pravila i postupaka na početku pedagoške godine, te da ih se treba pridržavati i uvažavati, kako bi na kraju godine njihova valorizacija bila pozitivna.

Pravila važna za zdrav život djece u vrtiću i prakticiranje istih, znače stvaranje temelja zdravog načina življenja od najranije dobi. Odgojitelji dogovaraju i postavljaju pravila za cjelovitu skrb djece kroz mnoge kulturno – higijenske, preventivno – zdravstveno, sigurnosne i životno – praktične mjere, koje se uče i prakticirali na različite načine tijekom godine.

Suradnju s navedenim subjektima procjenjuju zadovoljavajućom. Bilo je i nepoštivanje pravila, većinom od strane roditelja u odnosu na dosljednost kod djece, npr. neodgovarajuća odjeća i obuća za vrtić (balerinke, japanke i sl.), čime je ugrožena sigurnost djece, a postoji i mogućnost od ozljeđivanja kao i u dijelu prehrane (dolazak s obrokom u ruci i sl).

3.4. Zdravstvena edukacija zaposlenika vrtića, djece, roditelja i šire zajednice – provedeno u vrtiću i izvan vrtića

Cilj cjelokupnog rada zdravstvenog odgoja je sigurnost, prevencija bolesti i ozljeda te stvaranje temelja za zdrav život u zdravom okruženju.

Tijekom i ove pedagoške godine kroz zdravstvenu edukaciju, radili smo na usvajanju novih znanja i vještina, s ciljem kontinuiranog jačanja stručnih kompetencija svih sudionika u procesu, roditelja i šire zajednice.

- U radu s radnicima vrtića osnovna zadaća bila je „osvijestiti“ javnozdravstveni značaj poslova koje obavljaju, kako za djecu, tako za ostale radnike/stručnjake i kolege/ice vrtića, sebe osobno, ali i vrtić u cjelini
- Cilj rada s djecom i roditeljima bio je promjena ponašanja i usvajanje novih/pozitivnih navika; prehrambenih, kulturno – higijenskih, radnih i ostalih životno praktičnih, ali i podrška i jačanje roditeljskih kompetencija.

Kroz različite oblike rada potičemo i promičemo svakodnevno načine zaštite i unaprjeđenja zdravlja, posebno na početku svake pedagoške godine za djecu i roditelje koji su po prvi puta u vrtiću.

Provedene su slijedeće edukacije:

- U mjesecu rujnu provedena je edukacija odgajatelja- teoretski i praktični dio- Anafilaktički šok- primjena Epi Pen injektora
- Obilježili smo «Dan čistih ruku», 15. listopada, na poseban način - izrada plakata, praktični dio i dr. aktivnosti.
Svjetski dan čistih ruku obilježili smo nizom aktivnosti u svim skupinama, kada i kako prati ruke, a cilj nam je bio osvijestiti kod djece važnost pranja ruku i prijenos različitih bolesti prljavim rukama.
Održavanje primjerene osobne higijene djece i usvajanje kulturno-higijenskih radnih navika provodi se, vježba i uči s djecom od najranije dobi.
- 16. listopada – obilježili smo „Svjetski dan hrane“ na način da smo organizirali za roditelje, djedove i bake zajednički doručak s djecom u skupinama tzv. „Hrvatski tradicionalni doručak- palenta, jogurt i jabuka“
Pozvali smo roditelje djece vrtićkog uzrasta da se pridruže svojoj djeci u skupinama na doručku. Roditelji su sa oduševljenjem prihvatili poziv i pridružili nam se. Pohvaljuju ideju, a organiziranost, hranu i atmosferu u skupinama i cijelom vrtiću ocijenili su vrlo visokim ocjenama i riječima hvale. Na doručku su bila prisutna 157 roditelja.
- 4. i 5. ožujka-provedena edukacija tema „Febilne konvulzije“.
Edukacija je provedena sa svim odgojiteljima te zaposlenicima vrtića. Zbog sve većeg broja djece sa febrilnim konvulzijama potrebna je trajna edukacija te provođenje treninga vještina. Edukacija je provedena u obliku audio-vizualne prezentacije, diskusije, treninga naučenih vještina i savjetodavnog rada.

- 20. i 22. ožujka obilježili smo „Svjetski dan oralnog zdravlja“
Zdravstvena edukacija provedena je u dvije posjete dana 20.03. i 22.03.2019 na dvije lokacije Dječjeg vrtića Srednjaci – centralni i područni objekt, obuhvaćajući tri odgojne skupine različite dobi od 4 – 6 godina starosti djeteta. Ukupan broj najavljenih sudionika u planiranoj preventivnoj akciji dentalnog tima je 80 djece, 9 djelatnika dječjeg vrtića i 3 sudionika dentalnog tima.

Posjetom Dječjem vrtiću Srednjaci obilježen je i Svjetski dana oralnog zdravlja potičući dentalne preventivne mjere prevencije karijesa i promociju oralnog zdravlja. Dom zdravlja Zagreb Zapad organizira petu godinu za redom u kontinuitetu posjetu Dječjem vrtiću Srednjaci.

Cilj ovog projekta je podizanje svijesti o važnosti očuvanja oralnog zdravlja djece i njihovih roditelja te stvaranje potencijala za dobro oralno zdravlje općenito. Educiranjem djece osnovama dentalne higijene i stvaranju zdravih dentalnih navika stvara se temelj zdravog življenja i dobrih zdravstvenih stavova djece. Posjeta je organizirana s ciljem interdisciplinarnog pristupa djece i dentalnog tima te zdravstvenog voditelja i odgojitelja vrtića, s namjerom podizanja svijesti o važnosti redovne oralne higijene, važnosti dentalnih posjeta i redovnih pregleda zuba, pečaćenja prvih trajnih kutnjaka i drugih zuba s pojačanim rizikom od karijesa, provođenju redovnih fluoridacijskih i remineralizacijskih postupaka kod kuće i u dentalnim ordinacijama.

Letci i upute:

- Boravak djece na zraku u ljetnim mjesecima – upute odgajateljima
- Upute za rad u ljetnim mjesecima za odgojitelje
- Upute za rad u ljetnim mjesecima za tehničko osoblje
- Preporuke i smjernice roditeljima za boravak djece na otvorenom prostoru u ljetnim mjesecima u vrtiću
- Plakat na ulazu u vrtić – preporuke i smjernice za roditelje u ljetnom periodu « Priprema i zaštita djece ljeti» sigurnost i zaštita od UV –zračenja
- Upute za rad u zimskim mjesecima za odgojitelje
- Preporuke i smjernice roditeljima za boravak djece na otvorenom prostoru u zimskim mjesecima u vrtiću

Zdravstvena edukacija radnika na održavanju sanitarno-higijenskih i zaštitnih mjera, pripremi, prijevozu i skladištenju hrane – tehničkim osobljem

- Dogovori su se planirali i provodili 1x tjedno, a najmanje 1x mjesečno. Tema je bila valorizacija zadaća i planiranje poslova za idući mjesec, ali i akutna događanja.
- Zdravstveni nadzor nad zaposlenicima provodio se prema planu i to jednom godišnje, a za osoblje u kuhinji od ove 2019. godine također 1x godišnje. Energetska vrijednost hrane ispitana je 4 puta godišnje i odgovara preporučenim prehrambenim količinama. Mikrobiološki nalaz obroka ispitivan

je prema protokolu. Ispitani uzorci udovoljavaju mikrobiološkim odredbama. Mikrobiološka čistoća objekta ispitana je 4 puta tijekom godine i nalazi su bili uredni. Uzorak vode iz slavine u centralnoj kuhinji ispitana je na godišnjoj razini, nalaz je sukladan s uvjetima propisanim zakonom o vodi za ljudsku potrošnju.

Zdravstvena edukacija odgojitelja provodila se kroz:

- zdravstvenu edukaciju iz područja: zdravlja - prevencije, zaštite zdravlja zubi, dječjih zaraznih, crijevnih i parazitarne bolesti, kroničnih i akutnih, akcidentalnih stanja, ozljeda, zaštitu od štetnog utjecaja UV – zraka, niskih temperatura zraka, prehrane – rad s djecom s prekomjernom T.T., pothranjenosti, boravak u prirodi i zaštita od uboda, ugriza i otrovanja – biljkama i dr..., DDD zaštita i drugih tema važnih za njihov rad
- informativne i savjetodavne razgovore
- usmene i pisane upute
- trening vještina proveo se prema planu rada (primjena Diazepamske klizme, Epi pen injektora, Baby Haler -a i dr.
- predavanja, plakate i dr. oblike rada
- prema aktualnoj i/ili incidentnoj situaciji u skupini i/ili vrtiću

Rad s roditeljima provodio se kroz slične i/ili iste teme kao i s odgojiteljima, ali s drugog aspekta rada i na drugačiji način, zavisno o temi/djetetu i problemu, ali i o stavovima roditelja.

Sva događanja (edukacije) koja su provedena, odgojitelji su procijenili kao iznimno dobra, stručna, važna, poticajna i korisna te su ih ocijenili prosječnom ocjenom 5.

Zaključci:

- Pružati i dalje pomoć i podršku za usvajanje pravilnih prehrambenih navika i zdravih stilova življenja od najranije dobi.
- Nastaviti raditi po – HACCP sustavu. Pratiti, bilježiti, vrednovati i educirati.
- Jačati osobne stručne kompetencije, a stečena znanja i vještine stručno, profesionalno, kvalitetno i kontinuirano prenositi na suradnike, djecu, roditelje i ostale

IV. ODGOJNO – OBRAZOVNI PROCES

Evaluacija odgojno-obrazovnog procesa temelji se na procjeni odgajatelja i stručnih suradnika i primjeni određenih tehnika i instrumenata: upitnika, protokola, video zapisa, pedagoške dokumentacije, refleksije i samorefleksije te timskog pristupa u radu.

Izvešće sadrži većim dijelom razinu postignuća u unapređivanju odgojne prakse, a manjim dijelom procjenu postignute razine.

U odnosu na vrstu programa koja se provodi u našem vrtiću izvješće sadržava i realizaciju bitnih zadataka u redovitom programu. U ovoj pedagoškoj godini provodio se i program Otpornost u tri odgojne skupine i program Škole za Afriku u jednoj odgojnoj skupini.

Izvešće sadržava i realizaciju bitnih zadataka u posebnim programima:

- realizaciju posebnog desetosatnog sportskog programa – tri odgojne skupine
- realizaciju posebnog programa ranog učenja engleskog jezika – jedna odgojna skupina
- realizaciju posebnog programa odgoja i obrazovanja za održivi razvoj – osam odgojnih skupina
- realizaciju glazbenog programa integriranog u program odgoja za održivi razvoj – jedna odgojna skupina

Iz složene i dinamičke strukture odgojno-obrazovnog procesa izdvajamo:

- 4.1. Proces prilagodbe novoupisane djece
- 4.2. Realizacija razvojnih zadataka (na razini svih odgojnih skupina)
- 4.3. Rad s djecom s posebnim potrebama
- 4.4. Unapređivanje poticajnog razvojnog okruženja , okruženja koje potiče djecu na kretanje, istraživanje i učenje
- 4.5. Rana stimulacija, razvijanje i njegovanje osjetila u radu s djecom
- 4.6. Ostvarivanje *Programa predškole* u tri odgojne skupine
- 4.7. Ostvarivanje i vrednovanje projekta *Škole za Afriku*
- 4.8. Primjena *projektne metode* u radu s djecom
- 4.9. Razvoj ekološke osjetljivosti djece i odraslih kroz iskustveno učenje i razvoj svih kreativnih potencijala kao bitna zadatak posebnog programa *Odgoj obrazovanje za održivi razvoj*
- 4.10. Ostvarivanje programa *Djeca u prirodi*
- 4.11. Ostvarivanje i vrednovanje *programa cjelodnevnog ranog učenja engleskog jezika*
- 4.12. Ostvarivanje i vrednovanje *posebnog desetosatnog sportskog programa*
- 4.13. Ostvarivanje i vrednovanje *glazbenog programa* integriranog u program odgoja za održivi razvoj

4.1 PRILAGODBA NOVOUPISANE DJECE

U svibnju 2018., na redovnom natječaju za prijem nove djece, zaprimljeno je ukupno 141 zahtjeva (A, B i C lista). Najviše je zahtjeva se odnosilo na djecu jasličkog uzrasta.

Prema planiranom odlasku djece starijih odgojnih skupina u osnovnu školu i raspoloživim kapacitetima za prijem djece, Komisija je utvrdila da se u vrtić može primiti 90 djece.

Najveći broj djece smješten je u 3 novoformirane jasličke odgojne skupine.

I REALIZIRANE PRIPREME I PROVEDENI POSTUPCI

U odnosu na DIJETE i RODITELJE provedeni su sljedeći postupci:

- **Inicijalni intervjui** su realizirani dominantno u lipnju 2018g. Inicijalne intervjuje su obavljali stručni suradnici psiholog, psiholog pripravnik, pedagog, logoped i zdravstvena voditeljica, sa svakim novoprimljenim djetetom i roditeljem, uz upitnik o djetetu i relevantnu medicinsku dokumentaciju.

- **Roditeljski sastanci** su realizirani u lipnju i rujnu:

«Dobro došli u DV »Srednjaci« bio je 12.6.2018. u centralnom objektu za sve novoprimljene roditelje s dnevnim redom: osobna karta vrtića, kućni red vrtića, uloge stručnih suradnika u ostvarivanju odgojno obrazovnog rada, adaptacijski period

Prvi roditeljski sastanci na nivou novih odgojnih skupina održani su 3.9.2018. u 16:00 sati u centralnom i područnom objektu gdje su prezentirani sadržaji i teme neposredne pripreme roditelja za razdoblje prilagodbe

- **Otvorena vrata vrtića / »party«/** bilo je prvo upoznavanje novoupisane djece, roditelja i odgojitelja.
U novim odgojnim skupinama, godinu smo započeli 3.9.2018. zajedničkim druženjem djece, roditelja i odgajatelja skupine, u vremenu od 9.00 do 11.30 sati, u dva termina (9.00-10.00 i 10.30 – 11.30.)
Struktura «party»-a je planirana i dogovorena kroz radne dogovori stručnog tima i odgojitelj. Osobita se pozornost pridavala poticajnom okruženju, veselim i poznatim sadržajima.

- **Postupno prilagođavanje djeteta**

Za svako dijete je s roditeljem dogovoren »individualni kalendar« privikavanja. Važno je napomenuti da, iako roditelji prihvaćaju i razumiju važnost postupnog navikavanja djece, teško im je osigurati više od tjedan dana skraćenog boravka djeteta u skupini. Često roditelji očekuju, zbog poslovnih obaveza, cjelodnevan boravak djeteta tijekom drugog tjedna uključenosti u vrtić.

Većina djece je postupno dolazila tijekom prva tri tjedna mjeseca rujna prema dogovoru s odgajateljima i stručnim timom, a manji broj djece u listopadu.

- **Uključivanje roditelja**

Roditelji su dobili preporuku stručnih suradnika o važnosti osobnog uključivanja i boravka s djetetom prvih dana u skupini. Većina roditelja je to pravo i preporuku koristila prvog dana djetetova boravka u skupini, a rjeđe dva ili više dana.

U odnosu na odgojitelje organizirani su individualni i grupni oblici stručne suradnje i podrške u kolovozu, rujnu i listopadu.

Pripremljeni su i osigurani sljedeći uvjeti:

- Zajednički rad odgojitelja – fleksibilno, prema procijenjenoj situaciji
- Poticajno okruženje u skladu s potrebama djece - dobro pripremljena i bogata materijalna sredina
- Pomoć i podrška stručnog tima u odgojim skupinama

4.2 . REALIZACIJA RAZVOJNIH ZADAĆA

NA RAZINI ODGOJNE SKUPINE

Prema procjenama odgajatelja, koje proizlaze iz vrednovanja ostvarenih razvojnih zadaća u radu s djecom (sinteza podataka iz valorizacija prema pedagoškoj dokumentaciji), dobili smo sljedeće pokazatelje:

Sve su razvojne zadaće potpuno i djelomično ostvarene. Ističe se visoka ostvarenost zadaća socijalnog razvoja i razvoja osjeta i percepcije.

U području **tjelesnog i psihomotornog razvoja** ostvarene su u visokom postotku zadaće razvoja pokretljivosti i tjelesnog držanja (84%) . U nešto manjoj mjeri ostvarene su zadaće razvoja hvatanja i baratanja predmetima (68% odgajatelja procijenilo je potpunu realizaciju zadaća) i zadaće razvoja posebnih motoričkih vještina (42%).

U području **socio-emocionalnog razvoja** gotovo u cijelosti su ostvarene zadaće socijalnog razvoja (90%) te podjednako zadaće emocionalnog razvoja (63%) i razvoja pojma o sebi (58%) što je rezultat provođenja niza projekta koje se bave upravo bitnim zadaćama ovog područja. U manjoj mjeri su ostvarene zadaće moralnog razvoja (37%).

U području **spoznajnog razvoja** odgajatelji procjenjuju da su u najvećoj mjeri ostvarene zadaće razvoja osjeta i percepcije (90%) vjerojatno uslijed kontinuiranog rada u velikom broju skupina na programu učenja putem osjetila. Dobra je ostvarenosti i zadaća stvaranja pojmova i uočavanja veza (58%) dok su zadaće

razvoja mišljenja i rješavanja problema (48%) i razvoja pažnje i koncentracije (42%) u nešto manjoj mjeri ostvarene.

U području **govora, komunikacije, izražavanja i stvaralaštva** možemo reći da su sve zadaće podjednako ostvarene (58 do 68%), u najvećoj većoj mjeri ostvarene su zadaće razvoj komunikacijskog sustava i likovnog izražavanja (68%).

Procjena zrelosti i spremnosti djece za školu

Sva djeca starijih odgojnih skupina (Ivančica, Loptice i Melise) te srednjih odgojnih skupina (Ružmarini, Iris i Slavuji) odnosno sva djeca koja su školski obveznici (rođeni do 31.3.2013.g.), njih ukupno 94, bilo je obuhvaćeno psihologijskim ispitivanjem i procjenom zrelosti za školu. Također je ispitivanjem obuhvaćeno i 4 djece koja nisu školski obveznici, a rođeni su do 1.7.2013. g. kako bi se utvrdilo da li se za njih može preporučiti raniji upis u školu. Ispitivanje je uključivalo primjenu standardiziranih psihologijskih instrumenata i usmjeren razgovor s djetetom, a pri donošenju mišljenja objedinjavali su se rezultati dobiveni testiranjem i podaci dobiveni razgovorom s odgajateljima i roditeljima djece. Posebna pozornost u procjeni i praćenju bila je usmjerena na djecu s posebnim potrebama (procesna dijagnostika, ispitivanje dodatnim metodama i postupcima). Od 94 djece školskih obveznika za njih 7 je odgođen polazak u školu zbog emocionalne nezrelosti, deficita pažnje i koncentracije te nedovoljno razvijene vizuo-motorne koordinacije i perceptivne organizacije. Za 2 djece koje nije školski obveznik preporučeno je prijevremeni upis u školu.

Svim roditeljima je ponuđena mogućnost da, ukoliko su zainteresirani, dođu na razgovor s psihologom i dobiju na uvid postignuće svoga djeteta na testiranju, upute o specifičnostima djeteta, predviđanja za buduće školovanje, eventualne probleme i potrebe djeteta.

Dobro smo surađivali s nadležnim doktorom specijalistom školske medicine dr. Sebastijan Cunjac i stručnim suradnicima OŠ J.Račić (Dragana Nešković, pedagog i Darinka Pikelja, psiholog) u dogovoru s kojima smo, uz stručne sastanke vezano za spremnost naše djece za školu, organizirali smo tribinu «Zrelost i spremnost za školu» za roditelje i posjet djece osnovnoj školi J.Račić.

4.3. RAD S DJECOM KOJA IMAJU POSEBNE POTREBE

Bitne zadaće u radu s djecom koja imaju posebne potrebe su nam bile:

- Kreiranje razvojno poticajnog okruženja u kojem će dijete s posebnim potrebama razvijati svoje kompetencije i zadovoljiti svoje posebne potrebe

- Timski pristup - zajedničko usmjereno djelovanje stručnih suradnika i odgajatelja s ciljem zadovoljavanja djetetovih posebnih potreba i stimulacije djetetova razvoja

U cilju ostvarenja navedenih zadaća provodili smo poslove:

<p>UPOZNAVANJE RIZIČNIH FAKTORA putem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Inicijalnih intervjuja ❖ Indikatora, skala, kriterija, upitnika 	<p>Psiholog, logoped, pedagog, zdr. voditelj</p>
<p>TRIJAŽA, PRAĆENJE RAZVOJA I ZDRAVLJA, DIJAGNOSTIKA, TRETMAN putem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Upitnika, lista praćenja ❖ Standardiziranih psihologijskih instrumenata ❖ Logopedskih testova i zadataka ❖ Neposrednog individualnog rada s djetetom ❖ Rada unutar odgojne skupine ❖ Izrade i provođenja individualiziranih programa u suradnji svih stručnih suradnika i odgajatelja ❖ Neposrednog rada s roditeljima 	<p>Odgajatelji Psiholog Logoped Zdravstveni voditelj</p>

Najveća je pojavnost odstupanja u govorno-jezičnom razvoju djece (poremećaj izgovora i jezični poremećaji). Broj djece s govornim poteškoćama se neznatno smanjio u odnosu na prošlu godinu.

Primjećujemo i dalje konstantno velik broj djece s alergološkim oboljenjima.

Uslijed današnjeg načina života obitelji i sve češće poremećene obiteljske dinamike, kod djece se uočava sve više prolaznih poteškoća u socijalnom i emocionalnom funkcioniranju (agresivnost, impulzivnost, prkos) kao i u zadovoljavanju potreba, a time se povećava i broj djece koja su rizična za razvoj emocionalnih smetnji.

Sva djeca s posebnim potrebama bila su uključena u praćenje kroz procjenu razvojnog statusa i praćenje napredovanja i /ili promjena u rastu i razvoju te planiranje i provedbu potrebnih intervencija i rehabilitacije. Dio procjena obavljao se neposredno, korištenjem odgovarajućih psihodijagnostičkih instrumenata i postupaka, a dio posredno, korištenjem procjena odgojitelja (skale, kriteriji..) kao i dokumentacije specijaliziranih ustanova.

Za djecu predškolske dobi, rehabilitacijski programi najčešće imaju razvojno obilježje te odgojno-obrazovnu i inkluzijsku dimenziju. U našem vrtiću oni se provode kao potpora cjelovitom razvoju djeteta s posebnim potrebama, kroz individualizaciju pristupa i posebne razvojne zadaće za dijete.

Psihološki i logopedski tretman provodio se individualno s djetetom ili u manjoj grupi djece i samo s roditeljem u obliku savjetodavnog rada. Naglasak u radu s djecom s posebnim potrebama bio na timskom pristupu i radu pa smo za svako

dijete s posebnim potrebama dogovarali strategiju stimuliranja razvojnih potencijala u čemu su sudjelovali članovi stručnog tima i odgajatelji skupine i treći odgajatelji, a s čime su bili upoznati roditelji.

Tijekom godine održavali su se kontinuirano radni dogovori i aktivni odgajatelja i stručnog tima (psiholog, logoped, zdravstvena voditeljica, pedagog) u svrhu jačanja kompetencija odgajatelja za rad s djecom koja imaju posebne potrebe:

Dijete s posebnim potrebama i uloga odgajatelja asistenta, Poremećaj socijalne komunikacije i Inkluzija djeteta s teškoćama u redovan program.

Od stručnog usavršavanja za rad s djecom s posebnim potrebama izdvojili bismo edukacije: „Montessori edukacija za djecu jasličke i vrtičke dobi“, „Uključivanje djeteta s teškoćama u razvoj u redoviti program predškolske ustanove“, „Učenje putem osjetila“. „Vršnjačka potpora kod djece s teškoćama u razvoju“, „Rano otkrivanje, dijagnostika i podrška kod poremećaja iz spektra autizma“.

ZAKLJUČCI:

1. Ističemo važnost rada trećih odgajatelje za djecu s posebnim potrebama kao posebno korisnim za integraciju djece s teškoćama u skupinu.
2. Timskim pristupom i radom omogućili smo cjelovit rast i razvoj djece s posebnim potrebama uvažavajući njihove specifičnosti i integrirajući ih u društvo vršnjaka
3. Nužno je i dalje kontinuirano provoditi edukaciju odgajatelja i stručnih suradnika za rad s djecom s posebnim potrebama te intenzivirati suradnju sa specijaliziranim ustanovama.

4.4. Unapređivanje poticajnog razvojnog okruženja, okruženja koje potiče djecu na kretanje, istraživanje i učenje

Unapređivanje poticajnog razvojnog okruženja, okruženja koje potiče djecu na kretanje, istraživanje i učenje jedan je od bitnih zadataka odgojno-obrazovnog rada koji je uspješno ostvaren.

Mijenjanje i obogaćivanje poticajnog okruženja u ovoj pedagoškoj godini obuhvaća prostorno-materijalne promjene u okruženju, kao i analizu poticaja (primjerenost, funkcionalnost, složenost, kreativnost).

Specifični prostorni uvjeti prisutni su u odgojnim skupinama Pikulice, Jagode i Tratinčice u kojima djeca borave u minimalnom prostoru. Djeca tih skupina koriste predprostor (hodnik) za igru i međusobnu interakciju. Procjenjujemo pozitivnim

unošenje sredstava i poticaja za motorički aspekt razvoja i stimulaciju osjetila djece rane dobi.

Strukturiran je prostor knjižnice u kojem se provodi tečaj engleskog jezika. Prostor je opremljen policama, jastucima, slikovnicama. Značajnije su ga koristile odgojne skupine tijekom ljetnih mjeseci kad su zajedno boravila djeca različitih dobnih skupina.

Raznovrsni poticaji utjecali su na razvoj i učenje djece. U svim skupinama prisutan je veći interes djece, složenija simbolička igra, vremenski duže trajanje igre i aktivnosti. Atraktivni poticaji utjecali su na spoznajni aspekt razvoja djeteta, razvoj pažnje, na socijalni razvoj te suradnju i komunikaciju djece. Izdvajamo kao atraktivne i djeci zanimljive poticaje i sredstva u laboratoriju, senzorne poticaje, svijet životinja te rastresite materijale (zemlja, voda, lišće, slama).

Prilikom osmišljavanja okruženja odgajatelji poštuju načelo o pravu djeteta da prihvati ili ne poticaj i da se njime bavi u skladu s njegovim interesima i razvojnim sposobnostima. Vođena prirodnom znatiželjom djeca ulažu mnogo vremena i energije istražujući okruženje u kojem borave. Proces učenja djeteta ostvaruje se kroz interakcije s materijalima, drugom djecom i odraslima. Prema konstruktivističkoj paradigmi znanje se definira kao subjektivni proces sa spiralnom progresijom, a razumijevanje kao kontinuirani razvojni proces u kojem dijete prolazi put od niže do više, složenije razine znanja. Djeca svoja znanja neprestano izgrađuju, dograđuju i rekonstruiraju.

Formirani promjenjivi centri i raznovrsni poticaji obogaćuju iskustva i znanja djece. Potrebno je izdvojiti neke nove promjenjive centre osim uobičajenih vezanih za godišnja doba, obilježavanje blagdana i tematske cjeline. Ti promjenjivi centri strukturirani su u sklopu projekata koji su se provodili u skupinama. Neki od njih su Promet, Zoološki vrt, Šumski centar, Senzorni centar, Laboratorij zvuka, Knjižnica, Urbani vrt, Afrika.

Velik broj poticaja, posebno prirodni materijali u funkciji su njege i razvoja osjetila kod djece. Tako primjerice jesenske plodine i prirodne obogaćuju i znanja i iskustva djece kroz iskustveno praktične aktivnosti. Djeca razvijaju okusno-taktilnu diferencijaciju, percepciju, finu motoriku, a uče i rješavati problemske situacije.

Poticaji za istraživanje i učenje djece najvećim dijelom obogatili su spoznajni aspekt razvoja djece, obogatili iskustva o svojstvima materijala. Djeca su stjecala iskustva putem svih osjetila. Broj i vrsta poticaja unaprijeđen je u jasličkim odgojnim skupinama, u sobi dnevnog boravka i u predprostoru.

Centri početnog čitanja i pisanja u kontinuitetu su obogaćivani novim poticajima i aktivnostima. Oni su korišteni i u radionicama s roditeljima.

I ove godine evidentira se značajno korištenje raznovrsnog prirodnog materijala u svim odgojnim skupinama. Tradicionalne manifestacije omogućile su djeci iskustveno i suradničko učenje, stjecanje novih znanja, iskustava, doživljaja.

Socio-pedagoška dimenzija konteksta podrazumijeva odnose djece i odraslih. Možemo istaknuti pozitivno ozračje koje je prisutno u svim skupinama. Indikatori kvalitete su otvorena komunikacija odraslih i djeteta, dekodiranje i razumijevanje dječjih signala (potreba, interesa, mogućnosti, želja).

Međugrupna suradnja uspješno je ostvarena u odgojnim skupinama u područnom objektu u predprostoru kroz zajedničku igru i istraživanje.

Dokumentiranje procesa

Dokumentiranje omogućuje razumijevanje i praćenje učenja i postignuća djeteta, daje uvid u iskustva djece, sustavno praćenje i bilježenje interesa i napretka djeteta.

Dokumentacija omogućuje uvid u kvalitetu i količinu intervencije odgajatelja u procesu učenja djece, pruža mogućnost za interpretaciju i reinterpretaciju procesa učenja i kvalitetu intervencija odgajatelja u procesu.

Mnogi autori kao važnu pretpostavku unapređivanju prakse ističu odgajateljevo promatranje i proučavanje prakse. Važno je biti osposobljen da ono što vidimo razumijemo.

U ovoj pedagoškoj godini u svim skupinama korišteni su foto zapisi kao alat u uvid što je dijete radilo i do kakvih je spoznaja došlo. Plakati djece i roditelja u starijim skupinama korišteni su za samoevaluaciju djece u aktivnostima učenja. Temeljem zajedničke refleksije odgajatelja i djece otvaraju se nove teme istraživanja i učenja. Procesnom fotografijom dokumentirane su neke etape učenja djeteta, igra te socijalna interakcija djeteta.

Pozitivan pomak učinjen je u dokumentiranju i refleksiji odgojne prakse putem video zapisa u jasličkim skupinama.

Prikupljenu dokumentaciju važno je koristiti u zajedničkim timskim analizama jer one omogućuju bolje razumijevanje uloge odgajatelja u procesu, potreba i interesa djeteta te razumijevanje procesa učenja.

4.5. Rana stimulacija, razvijanje i njegovanje osjetila u radu s djecom

U funkciji njegovanja i poticanja razvoja osjetila unaprijeđen je kontekst i izrađena specijalizirana didaktička sredstva. U područnom objektu formirani su senzorni kutići u predprostoru i u sobama dnevnog boravka, a u centralnom u sobama dnevnog boravka.

Ranu stimulaciju i razvijanje osjetila započeli smo aktivnostima kojima se potiče proprioceptivni i vestibularni sustav osjetila. Razvijali smo i podržavali kod djece temeljna iskustva osjetila za vitalitet (mogućnosti i granice, iskustvo „ja to mogu“, povjerenje u vlastite snage), iskustva osjetila za pokret i osjetila za ravnotežu kako bi se razvijale temeljne kompetencije i obilježja osobnosti. U dvije skupine koristile su se ljuljačke i balans daske u funkciji stimuliranja vestibularnog osjetila. Ljuljačke su pomogle djeci u vrijeme prilagodbe.

Za stimulaciju tih osjetila koristili su se svi prostorni uvjeti, posebno skupine u minimalnim prostorima koje su koristile prostor hodnika i dvorane za sport. Izrađivala su se sredstva od pedagoški neoblikovanog materijala (različite kutije, prepreke), a korištene su i sprave za „mini poligone“.

Korišten je velik broj poticaja, posebno prirodnih materijala. Tako jesenske plodine i prirodne obogaćuju i znanja i iskustva djece kroz iskustveno praktične aktivnosti. Djeca razvijaju okusno taktilnu diferencijaciju, percepciju, finu motoriku te uče rješavati problemske situacije.

Za razvoj i stimuliranje osjetila za dodir izrađeno je najviše poticajnih sredstava: taktilni tepih, slikovnice, taktilni stolnjak, taktilni lotto, domino, vrećice, edukativne ploče s različitim materijalima.

Taktilne igre te unos taktilnih podražaja pozitivno su djelovali na socio-emocionalni razvoj djeteta. Djeca lakše ostvaruju i izražavaju tjelesne kontakte: grle i tješe prijatelja, spontano koriste taktilne vrećice za masažu. Djeca su se lakše prilagođavala promjenama prostora i odgajatelja te su stekla određenu samokontrolu nad svojim emocijama (prihvatljiviji način izražavanja emocija i rješavanja konflikta), stekla su samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi

U istraživanjima taktilnih poticaja uvažavali smo dječje interese i potrebe, omogućili djetetu individualan ritam upoznavanja i istraživanja materijala i tekstura.

Okusi i mirisi bila su sljedeća dva osjetila koja smo stimulirali i njegovali. Ova osjetila smo stimulirali raznim istraživačko manipulativnim aktivnostima u koje su se uključivala sva djeca. Kod senzibiliziranja osjetila za okus nastojali smo razvijati sposobnost diferenciranog opažanja jedne kvalitete okusa (npr. za slatko: čokolada, med, slatki napici). U opažajno-praktičnim aktivnostima iskušavanja okusne diferencijacije aktivno sudjeluju sva djeca i aktivnosti traju najduže (u odnosu na aktivnosti kojima se stimuliraju druga osjetila).

Slušnu osjetljivost poticali smo i razvijali stimuliranjem osjetila za sluh raznim aktivnostima poput osluškivanja zvukova koji nas okružuju, igrama oponašanja, različitim zvučnim igračkama i instrumentima.

4.6. Ostvarivanje programa predškole

Cilj programa predškole je poticati razvoj osobnih potencijala, znanja, vještina i navika djece zbog lakše prilagodbe na novu školsku sredinu.

Razvoj svih kompetencija djeteta u godini prije polaska u školu ostvaren je kroz slijedeće zadatke:

- Razvijati emocionalnu stabilnost i samoregulaciju djeteta
- Poticati samostalnost i neovisnost djeteta
- Poticati razvoj vještina samozaštite
- Razvijati prosocijalna ponašanja djeteta
- Razvijati vještine sudjelovanja u timskom radu
- Poticati stjecanje pojmova i odnosa među njima – boje, geometrijski likovi, geometrijska tijela, vrijeme, prostor, suprotnosti
- Poticati informiranost o svijetu oko sebe – o biljnom svijetu, o životinjskom svijetu, o zanimanjima odraslih, o materijalnim i duhovnim dobrima, o prometnim sredstvima, o reljefu, o prirodnim pojavama, o fizikalnim pojavama
- Razvijanje složenih motoričkih vještina
- Razvijanje preciznije senzomotorike (lateralizacija, okulomotorna koordinacija)
- Razvijanje predčitalačkih vještina
- Razvijanje osnova kompetentnosti komunikacije na materinskom jeziku i na stranim jezicima
- Poticanje razvoja kulturnog identiteta
- Poticanje kreativnog izražavanja ideja, iskustava i osjećaja djeteta u nizu umjetničkih područja

Ove pedagoške godine Program predškole ostvaren je u četiri dobno relativno homogene skupine (Loptice, Ivančice, Melise, Ružmarini) i u dobno heterogenim skupinama (Irisi, Slavuji). U pedagoškoj godini 2018./2019. ukupno je bilo 96 djece školskih polaznika.

Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje odražava i promovira vrijednosti svih programa, tako i programa predškole. U svim skupinama formirani su stalni i promjenjivi centri aktivnosti u funkciji istraživanja i učenja djece. U njima su strukturirani raznovrsni materijali i sredstva koja su poticala djecu na neovisnost i autonomiju učenja, kao i slobodu izbora. Centri u kojima su djeca najviše bila uključena u istraživanje i učenje bili su istraživački centar, laboratorij, centar početnog čitanja i pisanja te matematike.

Prisutna je interakcija s različitim sadržajima učenja, od aktualnih tema u skupini, projektnih tema, do sadržaja koji slijede blagdane i godišnja doba.

Temelj za kreiranje zadaća i sadržaja programa je kvalitetna procjena trenutnog razvojnog statusa djeteta, njegovog iskustva i obiteljskog konteksta te potreba i interesa kako bi se poticao njegov cjelovit razvoj, odgoj i učenje te osiguralo nadograđivanje postojećeg statusa. Pri tome su nezaobilazni elementi odgojno-obrazovnog procesa poticanje spontanosti i slobode u iskazivanju osjećaja, misli, potreba i doživljaja, učenje kroz igru tijekom koje djeca uče istraživanjem, otkrivanjem i rješavanjem problema, raspravom s drugom djecom i odgojiteljem te korištenjem različitih izvora učenja.

Zaključci:

- U svim skupinama uspješno je ostvaren program predškole.
- U funkciji poticanja istraživanja i učenja djece osigurano je stimulativno poticajno okruženje, posebno kroz centre početnog čitanja i pisanja i kroz promjenjive centre projekta koji se provode.
- Već tradicionalno uspješno je organizirana Večer matematike i Večer govorno-jezičnih igara u suradnji s roditeljima.
- Pozitivnim procjenjujemo i timski pristup odgajatelja u provođenju programa predškole.
- U sklopu stručnog usavršavanja odgajatelj primjenjuju u praksi svu relevantnu literaturu za pripremu djece za školu.

4.7. Ostvarivanje i vrednovanje projekta Škole za Afriku

Projekt je započeo prije dvije godine na poticaj ravnateljice kao humanitarna akcija za pomoć djeci Afrike u obrazovanju, a nastavio se kao pomoć djeci iz Benina. Provodio se u odgojnoj skupini Ivančice.

Cilj projekta:

Razvijati kod djece vještine, stavove i sustav vrijednosti koji su potrebni za prihvaćanje i poštivanje drugoga, kao i prihvaćanje različitosti u društvu (pojedince, naroda, kulture).

Zadaci projekta:

1. Upoznavanje djece s kontinentom Afrike, državom Benin, proširivanje spoznaja o narodu, rasi, načinu života i kulturnoj baštini
2. Razvijati pozitivan način razmišljanja, jačanje socijalne kompetencije kod djece i samopouzdanja kroz područje prava djece
3. Poticanje kod djece razvoja humanih vrijednosti i empatije
4. Razvoj spoznaje o biljnom i životinjskom svijetu afričkog kontinenta

Aktivnosti:

- Razgovor o Africi kao kontinentu uz globus i dječju kartu svijeta
- Formiranje kutića Afrike (plakati, slikovni i foto materijali, radni listovi, skala za dokumentiranje o prikupljenim novčanim sredstvima)
- Izrada plakata Afrike s označenom državom Benin
- Izrada plakata o dječjim pravima
- Gosti u skupini (s prezentacijom filma o životu u Africi i razgovor o osobnim iskustvima i doživljajima, učenje afričke pjesmice)
- Obrada priča i slikovnica (Život kao moj, Škola kao moja, Dugine boje, Elmer, Super je biti različit, narodne priče iz Afrike ...)
- Razni likovni radovi na temu Afrike (biljni i životinjski svijet, tipično afričko selo, uzorci afričkih tkanina, modeliranje i oblikovanje glinom – afrička kućica, afričke maske...)
- Glazbeni izričaji (instrumentalna glazba Afrike, djembe bubanj, tipične dječje igre s pjevanjem i pokretne igre, tradicionalni afrički plesovi...)
- Prezentacija plakata koje izrađuju djeca zajedno s roditeljima
- Humanitarna prodaja

Djeca u projektu

Tijekom projekta djeca su kroz sve medije izražavala svoje emocije, znanja i kreativnost, a posebno socioemocionalne kompetencije (empatiju, pomoć prijatelju, suradnju i timski duh). Izradili su velike plakate s crtežima ljudi, nastambi i životinja koje žive na afričkom kontinentu i u oceanima, velike plakate s crtežima ljudi, nastambi i životinja koje žive na afričkom kontinentu i u oceanima oko Afrike, stolnu igru, memory, sliko-priče, male matematičke igre na temu afričkih životinja, afričke maske.

Ishodi:

- ☀ Kroz razvojna prava i pravo na sudjelovanje djeca su usvojila pojmove vezane uz pravo na igru, obrazovanje, informacije iz raznih izvora, pravo na aktivno sudjelovanje u životu zajednice
- ☀ Prosocijalno ponašanje
- ☀ Pozitivna slika o sebi
- ☀ Uočavanje i prihvaćanje različitosti
- ☀ Socijalna kompetencija
- ☀ Spoznaja o važnosti obrazovanja
- ☀ Solidarnost i humanitarno ozračje
- ☀ Spoznaja o važnosti očuvanja pitke vode
- ☀ Interes za daljnja istraživanja

Suradnja s roditeljima

Roditelji su aktivno sudjelovali u projektu kroz donošenje slikovnih materijala, istraživanje o zanimljivostima Afrike, izradi prezentacije s djetetom o odabranoj afričkoj životinji, izradi velikih fotografija za pano, donošenju fotografija, u radionici ukrasa.

Osvrt na projekt

S obzirom da se u Vrčiću u starijim skupinama već nekoliko godina održava projekt Škole za Afriku, ove smo godine projekt okrenuli u smjeru rada dječjeg sirotišta u Beninu, odnosno senzibiliziranju djece i roditelja na problem školovanja djevojčica bez odgovarajuće roditeljske skrbi u Beninu.

Uz pomoć roditelja prikupili smo fotografije afričkog voća, životinja, pejzaža, ljudi i njihovih kuća. Jedan roditelj koji je radio u Africi donio je razne afričke figure te smo od prijatelja koji su bili u Beninu posudili odjeću i bubanj kojim smo obogatili centar Afrike. Također su nam posudili uratke koje su snimili za vrijeme boravka u Beninu.

Uz tako obogaćen centar, projekt smo započeli Montessori igrom Djeca svijeta čiji je cilj širenje spoznaje o drugačijoj djeci koja žive na drugačijim mjestima. Igra se sastojala od kartica na kojima su fotografije djece s imenom zemlje u kojoj žive i jednom kontrolnom karticom samo s fotografijom, dok je ime zemlje bilo odvojeno, a djeci je omogućavalo provjeru jesu li dobro spojili parove. Na ovaj način djeca su kroz igru razvijala i vještine početnog čitanja i pisanja jer bi, nakon što su pronašli parove, napisali ime zemlje na papir te su potom na globusu tražili gdje je zemlja smještena. To je dovelo do novih spoznaja, kao što je činjenica da je Hrvatska u odnosu na afrički kontinent jako mala, kao i da je Benin mala zemlja u Africi.

Razgovarajući o našem životu i što sve djeca imaju kod kuće od odjeće, igraćaka, slobodnih aktivnosti, upoznati smo i s dječjim pravima. Veliki interes djeca su pokazala za priču o životu djevojčice Dingtu i o siromaštvu, što je rezultiralo razgovorom kako bismo mogli pomoći i idejama od strane djece da bi donijeli svoje stvari koje bi poslali u Afriku. Javila se ideja da stvari koje izrađujemo na temu Afrike darujemo uz donaciju. Ideje za izradu tražili smo na internetu te je ubrzo naša soba postala puna prekrasnih ogrlica, bubnjeva, zvečki, slika na temu Afrike. Čak smo naučili i jednu pravu afričku pjesmu Ara e dide.

U posjet skupini smo pozvali gosta, velečasnog Odilona Singboa. Kako su djeca često gledala filmiće iz Benina u kojima je bio i Odilon, bio im je poput poznanika i jako su mu se razveselili. On im je ispričao o svom djetinjstvu u Beninu, o promjenama koje je doživio kad se preselio u Hrvatsku (najvažnija što se hrane tiče je da se meso jede svaki dan, dok u Africi samo za Božić i Uskrs). Djeca su mu postavljala mnoga pitanja (kako se tuširaju, na čemu spavaju, imaju li televizore, zašto ima ožiljke na licu...). Pričao im je o djevojčicama o kojima se uz pomoć dobrih ljudi iz Hrvatske brine u domu u Beninu, što je potaknulo djecu da mu kažu da i mi planiramo pomoći

djevojčicama na čemu je unaprijed zahvalio. Otpjevali smo mu pjesmu Ara e dide koju je on pjevao zajedno sa nama svirajući bubanj te smo mu poklonili sliku s afričkim motivom. Nakon posjete djeca su bila još više motivirana za pomoć djevojčicama te su još više prionuli na izradu ukrasa i stvarčica.

Afrika nam je tako postala dio svakodnevnog života te je i tema završne priredbe skupine bila Afrika. Svako dijete se predstavilo roditeljima govoreći neku informaciju o Africi, a nakon priredbe je u predprostoru sobe skupine organizirana humanitarna prodaja.

Kroz projekt djeca su razvijala različite kompetencije, istaknutije empatičnost i prihvaćanje različitih od sebe. Pri tome smo koristili knjige Super je bit različit, Bo-tuov bubanj, Priče iz cijelog svijeta, Život kao moj. Razvijali su također i socijalne kompetencije kroz vlastiti odabir aktivnosti te partnera i materijala s kojima žele raditi.

4.8. Primjena projektne metode u radu s djecom

Primjena projektne metode u radu s djecom jedan je od bitnih zadataka odgojno-obrazovnog procesa koji se ostvarivao na razini oba objekta.

Projektna metoda suvremeni je oblik integriranog učenja djece i odraslih koji dominantno polazi od dječjih interesa za određenu temu. Iako se projektna metoda već dugo primjenjuje u našoj praksi, ona i dalje traži našu stručnu pažnju i promišljanje. U praksi su još uvijek prisutni metodički postupci koji kolidiraju s osnovnim obilježjima projektnog pristupa.

Uvažavali smo osnovna načela rada na projektu, a to su slika o djetetu kao kompetentnoj osobi, kvalitetan odnos i interakcija, shvaćanje djece i odgajatelja kao partnera učenja, održavanje procesa učenja, vrijednost uloge roditelja i vrijednost dokumentiranja odgojno obrazovnog procesa.

U svim skupinama temu projekta iniciraju djeca, djeca i roditelji zajedno ili odgajatelji, što je osnovno polazište u radu. Motivacija i interes djece za određenu temu određuju početni smjer i prvu etapu projekta. U svim skupinama postoje djeca „pokretači“ koji svojim idejama otvaraju nove etape projekta. Isto tako grupa djece uspješno planira aktivnosti, često u obliku mentalnih mapa i tjednih planova aktivnosti. Poticajno materijalno i prostorno okruženje bilo je ishodište kvalitetnog učenja i istraživanja djece.

Veliki su trud odgajatelji uložili u pripremu poticajnog okruženja tijekom svih etapa trajanja projekta i u dokumentiranje procesa. U dokumentiranje projekta uključuju se aktivno djeca koja bilježe svoje ideje, razmišljanja i poruke. Uvodi se i novi oblik dokumentiranja i učenja djece i odraslih u kojem djeca prezentiraju pojedine segmente teme.

Tijekom projekta potiču se one aktivnosti koje djeci omogućuju suočavanje s različitim perspektivama, pregovaranje o različitim razumijevanjima, raspravljanje i donošenje vlastitih sudova. Raspravlja se najčešće o vrsti poticajnih pitanja koje odgajatelj postavlja djeci i o vođenju rasprave i ulozi odgajatelja. Kada se evaluiira primjena projektne metode možemo ocijeniti njezin značajan doprinos na cjelovit razvoj djeteta, a posebno na spoznajni i socijalno emocionalni aspekt razvoja.

Osim stjecanja novih znanja i iskustava, projektne su aktivnosti pridonijele razvoju prosocijalnog ponašanja djece i razvoju emocionalne i socijalne kompetencije. U ozračju skupina značajnije su prisutni suradnički odnosi i empatičko ponašanje djece. Više je prisutno dogovaranje djece, uvažavanje različitog mišljenja, dijeljenje, pomoć drugome, suosjećanje. Djeca su doživljavaju iskustva i znanja prerađivala kroz kreativne aspekte izražavanja i stvaranja (govorom, glazbom, pokretom, likovnim izričajem).

Evaluaciju projekta bilježili smo sa stajališta djeteta, odgajatelja i drugih suradnika. Sa stajališta djeteta procjenjujemo da su djeca razvila kvalitativno nove oblike ponašanja i komunikacije. Tijekom trajanja projekata djeca su sudjelovala u zajedničkom odlučivanju i donošenju odluka kroz rasprave. Isto tako razvijala su komunikacijske vještine prezentacije kroz plakati ili video zapis.

Sa stajališta odgajatelja usvojena su neka nova znanja i iskustva, zajedničko učenje djece i odraslih, kvalitetniji uvid u proces učenja djeteta i njegove razvojne sposobnosti, bolju komunikaciju s djecom.

Sa stajališta drugih suradnika odgajatelji procjenjuju najznačajnijim suradnju s roditeljima koji su aktivno uključeni u ostvarivanje projekta. Roditelji izražavaju zadovoljstvo takvim pristupom u radu jer su bolje upoznali svoje dijete te kvalitetno provodili vrijeme s njim pripremajući materijale i sredstva koja su donosili u skupinu.

Svi projekti uspješno su prezentirani roditeljima na roditeljskim sastancima kroz različite oblike dokumentiranja.

Zaključak:

- Potrebno je i dalje unapređivati primjenu projektne metode u radu posebno kroz generativna pitanja namijenjena poticanju divergentnog mišljenja djeteta, suradničkog učenja kroz raspravu i poticanja djece na samoevaluaciju vlastitog učenja.

4.9. Razvoj ekološke osjetljivosti djece i odraslih kroz iskustveno učenje i razvoj svih kreativnih potencijala

I u ovoj godini ostvarivao se posebni program *Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj* u područnom objektu u osam odgojnih skupina. Bitni zadaci bili su njegovanje i razvoj osjetila u radu s djecom od 2. do 5. godine života i ekološki projekti u radu s djecom od 5. godine do polaska u školu.

Ovu pedagošku godinu obilježila su značajna postignuća u radu:

- Sudjelovanje u projektu Veliki lov na biljke
- Projektni dan u vrtiću – u svim skupinama organizirane ogledne ekološke aktivnosti
- Obnova statusa međunarodne eko-škole, odnosno dobivanje zlatnog statusa te u znak toga svečanost podizanja zelene zastave u Vrtiću

Izdvajamo neke indikatore postignuća u razini unapređivanja odgojno-obrazovne prakse:

- Provedba ekoloških aktivnosti
- Kreiranje ekološkog konteksta
- Zapažanja o djeci
- Projekti
- Suradnja s roditeljima
- Suradnja s vanjskim čimbenicima

Odgoj za obrazovanje i okoliš provodi se kroz specifične tematske cjeline i ekološke projekte u skladu s dječjim interesima, potrebama i psihofizičkim sposobnostima u radu s djecom od 2. do 6. godine života. U skupinama su ostvarene tematske cjeline *Dijete i zdravlje*, *Dijete i okoliš*, *Dijete i priroda* te teme na inicijativu djece ili odgajatelja kroz ekološke projekte. U evaluaciji aktivnosti ističemo i one koje su obogaćene ili mijenjane. To su aktivnosti dani jabuka, voda, životinje, povrtnjak, energija, livada-kukci, Tjedan mobilnosti.

Uspješno su ostvarene aktivnosti koje provodimo kao Međunarodna eko škola kroz temu Otpad. Osim odlaganja plastične ambalaže, novina, baterija, djeca upoznaju i EE otpad i kako ga zbrinjavati, kao i tetrapak ambalažu. Odlaganje i zbrinjavanje bio otpada je zadatak koji je također uspješno ostvaren.

Kontekstualni uvjeti za provedbu programa

Uvažavajući suvremene spoznaje o važnosti okruženja može se konstatirati da je vanjski kontekst vrtića uređen. Hortikulturalno uređenje u proljetnim mjesecima obuhvatilo je uređenje vrta ljekovitog bilja, izmjenu slikovnih i tekstualnih poruka na edukativnim pločama, uređenje poučne staze, cvjetnjaka i povrtnjaka. U voćnjaku je orezivano granje.

Poticajno ekološko okruženje unutar vrtića sadrži različite centre aktivnosti, simbole i poruke.

Na razini svih skupina značajnije su se koristili različiti prirodni materijali i prirodine. Ekološko okruženje obogaćeno je ekološkim plakatima i porukama vezano za ekološke projekte i obilježavanje eko datuma. U kreiranju plakata sudjelovala su djeca srednjih i starijih odgojnih skupina

Zapažanja o djeci

Indikatori kvalitete u odnosu na dijete bili su interes i aktivnost djece u aktivnostima. Potvrđuju da su kod djece najveći interes i u ovoj godini potaknuli prirodni materijali i prirodine. Primijećen je i veći interes za životinjski svijet, posebno pse i druge kućne ljubimce i ptice.

Program „Djeca u prirodi“ u Gradu mladih obogatio je iskustva i znanja djece o prirodi, biljnom i životinjskom svijetu šume.

Radovi djece u povrtnjaku pridonijeli su upoznavanju različitih vrsta povrća, uvjetima rasta i razvoja, istraživanju zemlje i kukaca.

Teme provedenih projekata značajno su pridonijele cjelovitom razvoju djece, a posebno spoznajnom i socio-emocionalnom aspektu razvoja.

Djeca u 3., 4. i 5. godini života, koja su u programu odgoja i obrazovanja za održivi razvoj stekla su nova znanja i iskustva u brizi za sebe, zdravlje i prehranu te o prirodnim materijalima. Od vještina koje su djeca razvila, odgajatelji ističu samostalnost u brizi za sebe te odlaganje maramica i papira u plavi spremnik. Razvili su i navike o brizi za bilje i štednju vode.

Kod djece u 6. godini života najveći su pozitivni pomaci u stjecanju novih znanja, u razvoju vještina i navika. U kontaktu s prirodom dijete ima razvijen odnos kako se ponašati u prirodi, što je dobro, a što loše u našem okruženju, što učiniti da smanjimo otpad, zašto je važno brinuti o drveću i kako od starog papira dobiti novi, kako i zašto štedimo vodu, što je biljci potrebno za rast.

Obilasci eko patrole utjecali su kod sve djece na štednju vode i struje. Pri tom su nam pomogle i edukativne slikovnice, plakati i eko simboli u svim našim prostorima.

Poticajni ekološki kontekst, a posebice laboratorij, obogatio je iskustva i spoznaju djece o svojstvima materijala, omogućio je proces učenja i rješavanja problema na individualan način.

Ekološki projekti

Ekološki projekti u ovoj pedagoškoj godini bili su: Urbani vrt, Otpad, Ptice te edukativni projekt o biološkoj raznolikosti Veliki lov na biljke.

Izdvajamo projekt Urbani vrt koji se u skupini Irisi provodi četiri godine. Cilj projekta je omogućiti djeci kroz praktične aktivnosti usvajanje znanja i vještina povezanih s konceptom održivosti na načelima permakulture. Projekt su inicirala djeca pitanjima o odlaganju kore voća. Odgovore smo potražili na internetskim stranicama

o kompostu i kompostiranju. Na osnovu plakata „It's compost time“, djeca uz pomoć domara i odgajatelja izrađuju komposter koji se nalazi na terasi urbanog vrta. Svakodnevno odlažu biootpad u komposter. Djeca su nova iskustva i znanja stekla u izradi staklenika i plastenika za vrt, sijanjem i sadnjom rajčica, paprike, kelja, luka i jagoda. Tijekom praktičnih aktivnosti u urbanom vrtu djeca bilježe i promatraju promjene u rastu biljaka, a neke od njih i presađuju u povrtnjak. U projekt se aktivno uključuju i roditelji, posebno u zelenoj akciji kada sudjeluju u sadnji i sijanju u urbanom vrtu. Projekt je utjecao na razvoj ekološke osjetljivosti kod djece posebno u području pravilnog zbrinjavanja otpada formiranjem kompostera, na razvoj vještina i navika u njezi biljaka, na uočavanje raznolikosti i povezanosti biljnog i životinjskog svijeta. Ishodi projekta vidljivi su i socijalnom aspektu razvoja djeteta i razvoju socijalnih kompetencija (suradnja, pomoć, rješavanje problema, timski rad).

Djeca su s interesom i aktivno sudjelovala u aktivnostima kojima smo obilježavali ekološke datume.

Jedan od najznačajnijih ekoloških datuma je posvećen zaštiti životinja i on se obilježava kroz susrete, radionice i projektne aktivnosti u suradnji s vanjskim suradnicima.

Suradnja s roditeljima

Komunikacija i informiranje roditelja pridonose uzajamnom povjerenju i razvijanju partnerskih odnosa s roditeljima.

U ovoj godini procjenjujemo vrlo kvalitetnim pismeno informiranje roditelja. Ono je sadržavalo pregled aktualnih zbivanja u skupini, foto dokumentaciju o djeci u igri i aktivnostima, poruke djece odraslima.

Suradnja s vanjskim čimbenicima

Ističemo vrlo uspješnu suradnju sa suradnicima SRC Jarun.

S udrugom Lijepa naša ostvareni su kontakti u svezi stručnih priloga za bilten o projektima eko škola i u registriranju ekoloških aktivnosti putem on-line obrasca te u projektu Veliki lov na biljke.

Uspješno smo surađivali sa savjetnicama Agencije za odgoj i obrazovanje (obnova statusa odgajatelja mentora i savjetnika).

Ostvarena je i suradnja sa Hrvatskim šumama, vezano uz obogaćivanje i održavanje vanjskog prostora.

S tvrtkom Frisko ostvarili smo planirane aktivnosti oko zbrinjavanja baterija.

Surađivali smo i s tvrtkom Astreja u svezi nabavke specijalizirane ekološke didaktike.

Nadamo se da ćemo u idućoj godini proširiti našu suradnju sa:

- 🌍 Dječjim vrtićima koji imaju status Međunarodne eko škole
- 🌍 Zelenom akcijom (organizacija predavanja i ekoloških radionica).

Zaključci:

- 🌍 Bitni zadaci za unaprjeđivanje našeg kurikulumu u idućoj pedagoškoj godini su značajnije uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni proces, poboljšati komunikaciju i timski rad te akcijska istraživanja,
- 🌍 Kako bi se poboljšali kontekstualni uvjeti potrebno je ostvariti suradnju s vanjskim institucijama oko nabavke prirodnih materijala za rad s djecom, kao i nabavke specijalizirane didaktike,
- 🌍 Iako su učinjeni pozitivni pomaci u timskom radu, potrebno je i dalje raditi na otvorenoj komunikaciji, radnim ulogama te sagledavanju i rješavanju problemskih situacija u odgojno obrazovnom procesu.

4.10. Realizacija programa „Djeca u prirodi“ u Gradu mladih

Program je realiziran u petodnevnom vremenskom intervalu od 15. do 19. 10. 2018. za 45 djece iz skupina Melise, Ružmarini, Irisi i Slavuji te od 15. do 19. 4. 2019. za 42 djece iz skupina Loptice i Ivančice.

Prirodno okruženje u Gradu mladih djeci je pružalo uvjete za aktivno i suradničko učenje na njima zanimljiv način potaknuti materijalima pronađenim u okolini naših kućica. Stvaralačka igra u prirodi i društveno zabavne aktivnosti doprinijele su stvaranju ugodnog ozračja, opuštanja, zabave, međusobne bolje povezanosti i razumijevanja. Kroz zajedničku igru djeca su razvijala svoje psihičke, intelektualne, emocionalne, društvene i moralne sposobnosti, a to je bio jedan od načina na koji su održala ili stekla novo prijateljstvo.

U ponuđenim aktivnostima djeca su učila i razvijala sljedeće sposobnosti odnosno vještine: promatranje, uspoređivanje, opisivanje, predviđanje, komuniciranje, klasificiranje i mjerenje. Proučavanje stabala, lišća, kore drveta, otpalih grana, mahovine i izrezanih oblutaka na zemlji integrirali su s drugim predmetima koje smo donijeli iz našeg vrtića ili iz doma.

Aktivnost „Šumski detektivi“, vođena animatoricom Leonorom s lutkom prof. Baltazara, učvrstila je njihov interes za novu okolinu i istraživanje; doprinijela je i našem projektu „Veliki lov na biljke“. Djeca su promatrala stabla kojima smo bili okruženi, prepoznali zimzelena i imenovala ih, zainteresirala se za druge vrste (čak i

nama nepoznate), potaknula na usvajanje znanja. Ojačali smo njihov interes za listopadno drveće, proširili spoznaju, potaknuli ih na usvajanje novog na njima zanimljiv način, također ih s dobivenom kartom uključili u snalaženja u prostoru.

Svaka šetnja šumom poticala je razvoj slušne percepcije: osluškivali su šum drveća, cvrkut ptica, zvuk vjetra, šuštanje lišća po kojem smo hodali. U otkrivanju i prikupljanju prirodnih materijala pomagalo nam je iskustvo koje su djeca stekla prošle pedagoške godine, kad smo bili uključeni u projekt „Veliki lov na biljke“. Interes za okolinu, znanja koja su stekli, inicijativa koju neka djeca imaju u sebi potaknula ih je na pronalaženje, skupljanje i imenovanje pronađenih materijala.

Nakon prikupljanja materijala iz prirode, organizirana je Baltazarova radionica „Pejzažna umjetnost u prirodi“, gdje su samostalno kreirali umjetničke forme stvarajući „land art“.

Komunikacija s okolinom išla je u smjeru promatranja ptica koje su primijetili. Aktivno su se uključili u promatranje, „konstruiranje“ znanja kroz sudjelovanje, istraživanjem i zaključivanjem onog što su znali, a ovdje u prirodi drugačije doživjeli. Imali su priliku međusobno surađivati u bilježenju što su vidjeli, uočili, zapazili. Igra i istraživanje prostora ispred našeg paviljona potaknula je veliku kreativnost. Naime, od grana koje su bile na zemlji, napravili su jedan velik šator (ljetuju u kampu), kako su ga oni nazvali „Kuća za patuljke i nas“ u koji su se noću uvlačili s baterijama i stvorili odnosno kreirali jednu novu suradničku igru s pravilima (nema rušenja bez dogovora). Ovdje je posebno došla do izražaja interakcija i komunikacija djece međusobno.

Djeca su ponijela sa sobom sve ono što je priroda odbacila, što su pronašli na zemlji. Lišće, grančice, kora drveta, orasi, žirovi, kesteni koristili su im u likovnom izražavanju; nešto smo ponijeli u vrtić te upotrijebili za igre i aktivnosti vezane uz govor, izražavanje, matematiku, stvaralaštvo. S prirodnim materijalom koji su pronašli djeca su razvijala taktilnu, vizualnu i percepciju mirisa. Naučili su da sve ima svoje mjesto i da ono što im nije potrebno odmah pospreme. Aktivnosti s prirodnim materijalom za djecu su vrlo atraktivne i motivirajuće, ohrabrivale smo njihovu inicijativu i autonomiju da samostalno izrađuju što žele.

Različiti doživljaji, kao što su posjet jezeru uz pratnju animatora, vile Bibe, uz neposredno promatranje života u njemu i oko njega, zatim hranjenju patkica, poticali su raznolike oblike dječjeg spontanog stvaralačkog izražavanja. Posjetili smo i kornjače koje su nas dočekale i izlazeći iz vode, djeca su imala puno pitanja vezana uz život kornjača. Nakon posjeta jezeru otišli smo u likovni kabinet gdje su likovnim materijalima izrazili ono što su doživjeli. Govorne vještine su razvijali kroz slušanje i razgovaranje s drugom djecom i starijima.

Provodili smo sportsko-rekreativne aktivnosti kroz šetnje šumom, igrama u parku, sportske aktivnosti u dvorani, organizirana „Šaljiva šumska igra“ na otvorenom s djecom iz ostalih vrtića i animatoricom, vilom Bibom (ojačale su njihovo prijateljstvo i zajedništvo). Ono što ih se dojmilo i iznenadilo je slobodno penjanje po voćkama, što je svatko od njih mogao izabrati svoju voćku na koju se mogu popeti i uživati. U školici ih je impresionirala soba za senzorno motorne aktivnosti, zaključili su da je to najbolja soba koju su vidjeli do sad i iz nje nisu htjeli otići, pogotovo djevojčice. Sve u toj sobi ih je impresioniralo, od materijala do sredstava kojima su mogli baratati i rukovati.

Ideje koje su proizlazile potaknule su kod djece spoznajni razvoj, učvrstili njihov interes za nešto novo, a potaknule finu motoriku baratajući sitnim materijalom.

Aktivnost „Potraga za patuljkom“ bila je kruna svih dana provedenih u prirodi, tog patuljka čekali su pet dana i dobili su čast sami s označenom kartom, uz našu malu pomoć, pronaći ga. Do izražaja je došlo njihovo znanje, ono što su usvojili i zapamtili tijekom boravka.

Zaključak:

- Program Djeca u prirodi uspješno je ostvaren.
- Boravak djece u Gradu mladih poticajno je djelovao na cjelokupni razvoj djece, posebno na iskustveno i suradničko učenje u kontaktu s prirodom, na jačanje dječjih emocionalnih i socijalnih kompetencija, razvoj pozitivne slike o sebi, samostalnosti.

4.11. Ostvarivanje i vrednovanje programa cjelodnevnog ranog učenja engleskog jezika

1. Specifičnosti ostvarivanja programa

Program se provodi u jednoj odgojnoj skupini u područnom objektu u kojem se u svim skupinama provodi posebni program odgoja i obrazovanje za okoliš. U programu ranog učenja engleskog jezika integrirane su teme vezane za održivi razvoj.

2. Karakteristike skupine

U skupinu Irisi upisano je 21 dijete u dobi od 3. do 6. godine života. U ovoj pedagoškoj godini u skupini je novoupisano sedmero djece. Adaptacijski period je prošao bez teškoća, novoupisana djeca su se brzo uklopila u skupinu.

3. Realizacija zadaća

Cilj programa je stvaranje potrebe i osiguravanje uvjeta za prirodno komuniciranje na stranom (engleskom) jeziku u svim životnim situacijama u dječjem vrtiću.

Bitne zadaće kao i plan i program rada ove skupine polazi od cjelovitosti i nedjeljivosti svih aspekata kurikula ranog odgoja. Djeca usvajaju strani jezik na prirodan način kroz komunikacijske situacije koje su prirodne i iskustveno svakodnevno prisutne u neposrednom okruženju djece rane i predškolske dobi. Razvoju komunikacijsko jezične kompetencije na stranom jeziku pridonosi i poticanje međukulturnoga razumijevanja i komunikacije djece s drugim subjektima u ustanovi i izvan nje.

Stvaranje poticajnog okruženja za komunikaciju na engleskome jeziku bila je važna uloga odgojiteljica, voditeljica programa. Nastojali smo:

- stvarati ugodno i djeci blisko okruženje
- poticati znatiželju i interes djece prema novoj mogućnosti sporazumijevanja, komuniciranja (u stvarnim, životnim situacijama i u igri)
- osigurati dovoljno vremena za slušanje, igru i komunikaciju na engleskome jeziku (razvijati navike slušanja i razumijevanja stranog jezika)
- omogućiti razvoj stvaralačkih sposobnosti (govornih i drugih) u aktivnostima uz upotrebu stranog jezika.

U potpunosti su ostvarene sljedeće zadaće:

- Razvijati kod djeteta senzibilitet za engleski jezik
- Poticati i motivirati dijete na situacijsko učenje stranog jezika, jezičnih i fonetskih formi engleskog jezika
- Uvažavanje djetetove osobnosti i posebnosti prilikom usvajanja pojmova
- Usvajanje engleskog jezika kroz igru temeljnu aktivnost predškolskog djeteta
- Razvijanje interesa kod djeteta za druge zemlje i ljude čiji jezik uče
- Poticanje što veće angažiranosti djeteta u stjecanju novih vještina, sposobnosti, znanja, posebno govornih sposobnosti vezanih za učenje engleskog jezika.

Zadaću razvoja senzibiliteta za engleski jezik, realizirali smo kroz svakodnevno slušanje pjesmica, brojalica, slušanje priča, čitanje slikovnica i svakodnevno cjelodnevno situacijsko učenje. Usvajanje engleskog jezika kroz igru kao temeljnu aktivnost predškolskog djeteta, provodilo se cjelodnevno kroz različite situacije i aktivnosti. Teme i sadržaji engleskog programa u potpunosti su bili usklađeni sa redovnim programom i programom odgoja za održiv razvoj.

Situacije koje djeca iskustveno poznaju, rutine u vrtiću koristili smo svakodnevno za komunikaciju na engleskom jeziku. Takve situacije olakšavaju razumijevanje i komunikaciju na stranom jeziku (pozdravljanje prilikom dolaska i odlaska, blagovanje, osobna higijena, oblačenje, pospremanje sobe, odlazak na popodnevni odmor, izlazak na dvorište, igranje u različitim centrima aktivnosti...).

U vrednovanju programa posebno se osvrćemo na kontekst kao snažan element poticanja učenja i istraživanja djece, kao i na aktivnosti koje su bile uspješne i posebno utjecale na razvoj kompetencija na engleskome jeziku.

Djeca su aktivno sudjelovala u zajedničkim igrama i aktivnostima. Slušajući priče na engleskom jeziku, čestim ponavljanjem, djeca su većinu teksta usvojila, proširila vokabular. Osobito su im drage bile dramatizacije pojedinih priča.

4. Sredstva i pomagala, stručna literatura i priručnici

U radu, uz već postojeću didaktiku, koristili smo:

1. specijaliziranu didaktiku

2. Cookie and friend , First steps 1., 2.
3. Play time, Jazz Chants
4. Super simple songs, Holliday Chant
5. Jack in the box
6. internetske stranice (Twinkle, sparkle box, kidz club, ESL, scholastic,....)
7. Cameron, L. McKay, P. (2013). Bringing Creative teaching into the young learner classroom.

5. Odgojno-obrazovni ishodi

Očekivani odgojno-obrazovni ishodi proizlaze iz područja komunikacijskih jezičnih kompetencija i međukulturalnog razumijevanja:

- Dijete neverbalno i verbalno reagira na izgovorene riječi te vrlo kratke i jednostavne upute i pitanja.
- Dijete ponavlja riječi i vrlo kratke i jednostavne rečenice oponašajući engleski sustav glasova.
- Dijete upotrebljava učestale riječi oponašajući engleski sustav glasova.
- Dijete razgovara s drugom osobom te s njom razmjenjuje naučene vrlo kratke i jednostavne rečenice.
- Dijete prepoznaje i oponaša osnovne obrasce uljudnoga ophođenja u simuliranim i/ili stvarnim međukulturalnim susretima (ponavlja izraze za pozdravljanje i oslovljavanje osoba u poznatome kontekstu na neformalnoj razini - izražava zahvalu i molbu - oponaša neverbalne znakove).
- Dijete pokazuje zanimanje za učenje o kulturi engleskog jezika (pozitivno reagira na prigodne sadržaje i aktivnosti u bliskome kontekstu).

6. Metode i oblici rad

U svom radu koristile smo stvaralačku, spontanu i didaktičku igru, metodu demonstracije, metodu razgovora, metodu praktičnih radova te individualni i rad u malim i većim grupama.

7. Suradnja s roditeljima

Suradnja s roditeljima ostvarila se kroz različite oblike. Cilj nam je stvaranje kvalitetnih suradničkih i partnerskih odnosa. Suradnju smo ostvarili kroz:

- roditeljske sastanke (predavačkog i radioničkog tipa, prezentacije programa)
- individualne konzultacije
- pismenu komunikaciju
- roditelj u skupini
- druženja i zajedničke akcije (Večer matematike, Večer govorno-jezičnih igara)
- ogleđni sat u veljači i završna svečanost u svibnju

Suradnja s roditeljima je na zadovoljavajućem nivou, međusobno uvažavanje i poštivanje, roditelji su se redovito odazivali na individualne razgovore. O aktivnostima i sadržajima i važnim informacijama roditelji su bili upoznati preko „kutića za roditelje – Parents corner“.

4.12. Ostvarivanje i vrednovanje posebnog desetosatnog sportskog programa

Pedagoška godina 2018. / 2019. je trinaesta godina sportskog programa u Dječjem vrtiću. Srednjaci. U programu su sudjelovale četiri sportske skupine, Loptice i Pčelice, te nova skupine Pikulice i Zvrk. Skupini Pikulice i Zvrk ovo je bila prva sportska godina, dok smo skupinu Pčelice proveli kroz drugu sportsku godinu, a skupinu Loptice smo ispratili u školu kroz treću sportsku godinu.

Globalni (cjelovit razvoj) i parcijalni ciljevi su bili ostvareni kroz trenažni proces usmjeren na poboljšanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti, motoričkih znanja, zadovoljenje odgojno – obrazovne komponente, kroz ostvarenje ciljeva u adaptivnom periodu za grupu Pikulice i Zvrk.

Program je započeo u mjesecu rujnu i završio s mjesecom lipnjem.

Godišnje planiranje i programiranje treninga bilo je usklađeno s karakteristikama skupina Pikulice, Zvrk, Pčelice i Loptice (dob, razvojne značajke, motorička postignuća). Ova godina je donijela nova, složenija motorička gibanja, u svakom sportu, koja su se naslanjala na gibanja koja smo i dalje usavršavali u nadi postizanja što boljeg temelja kretnih struktura. Sportove smo nadopunjavali novim kretnim strukturama i novim načinima vježbanja.

DIJAGNOSTIKA:

Skupine su bile mjerene baterijom testova s kojima smo mjerili : repetitivnu snagu trupa – podizanje u sjed iz ležanja na leđima, fleksibilnost – modificiran test sjeda raznožno, test brzine, agilnosti i koordinacije – prenošenje loptica na udaljenosti 9m, te statičku snagu ruku i ramenog pojasa / relativnu snagu gornjeg dijela tijela – izdržaj u zgibu i zgib.

Mjerenja su napravljena u rujnu, siječnju i svibnju (inicijalno, tranzitivno i finalno).

Djevojčice 3 i 4 god.: agilnost s 1 % podignuta na 42% populacije, snaga trupa podignuta s 15% na 54% populacije, snaga ruku s 25% na 41% populacije, fleksibilnost je podignuta s 64% na 91% populacije.

Djevojčice 5 god.: agilnost s 61% na 96% populacije, snaga trupa s 98% na 100% populacije, snaga ruku s 100% na 100% populacije, fleksibilnost s 4% na 12% populacije.

Djevojčice 6 god.: agilnost s 76% na 100% populacije, snaga trupa s 98% na 100% populacije, snaga ruku s 100% na 100% populacije, fleksibilnost s 85% na 96% populacije.

Dječaci 4 god.: agilnost s 80 % na 80% populacije, snaga trupa s 72% na 78% populacije, snaga ruku s 96% na 92% populacije, fleksibilnost s 69% na 85% populacije.

Dječaci 5 god.: agilnost s 41% na 91% populacije, snaga trupa s 62% na 99% populacije, snaga ruku s 36% na 91% populacije, fleksibilnost s 33 % na 62% populacije.

Dječaci 6 god.: agilnost 92% na 98% populacije, snaga trupa s 93% na 99% populacije, snaga ruku s 83% na 95% populacije, fleksibilnost s 31% na 53% populacije.

Izdvojit ćemo najbolje rezultate tijekom godine:

DJEVOJČICE

DJEČACI

<p>4 god :</p> <p>agilnost – 16,12 sec</p> <p>snaga trupa – 25 rep</p> <p>snaga ruku – 11,11 sec</p> <p>snaga ruku (zgib) –2 rep</p> <p>fleksibilnost – 14 cm</p>	<p>4 god :</p> <p>agilnost – 12,3 sec</p> <p>snaga trupa – 29 rep</p> <p>snaga ruku – 43,59 sec</p> <p>snaga ruku (zgib) – 6 rep</p> <p>fleksibilnost – 17 cm</p>
<p>5 god :</p> <p>agilnost – 12,12 sec</p> <p>snaga trupa – 28 rep</p> <p>snaga ruku – 28,12 sec</p> <p>snaga ruku (zgib) – 5 rep</p> <p>fleksibilnost – 18 cm</p>	<p>5 god :</p> <p>agilnost – 12,14sec</p> <p>snaga trupa – 36rep</p> <p>snaga ruku – 27 sec</p> <p>snaga ruku (zgib) – 8 rep</p> <p>fleksibilnost – 11 cm</p>

6 god :	6 god :
agilnost – 10,7575 sec	agilnost – 10,3 sec
snaga trupa – 44 rep	snaga trupa – 47 rep
snaga ruku – 64,75 sec	snaga ruku – 64,14 sec
snaga ruku (zgib) – 7 rep	snaga ruku (zgib) – 12 rep
fleksibilnost – 24 cm	fleksibilnost – 18 cm

Prema najboljim rezultatima svih dobnih skupina vidljivo je poboljšanje u svim motoričkim sposobnostima od najmlađih do najstarijih. Bolji rezultat u mlađim dobnim skupinama jesu djeca velikih motoričkih potencijala koja ponekad svojim rezultatima nadmaše i starije prijatelje. U ovom slučaju moramo razmišljati isto tako i o antropometriji djece. Posebice težini koja starijim dječacima odmaže po pitanju relativne snage ruku.

OSVRT:

Tijekom pedagoške godine maksimalno smo uvažavali sve razvojne značajke djece i njihove realne potrebe. Cijeli trenažni proces je usmjeren na cjelovit (višestran) razvoj svih potencijala djeteta. Svaka sportska grana i svako motoričko kretanje je prilagođeno djetetu i dobi djeteta, što omogućava optimalan razvoj. Principi postupnosti i raznovrsnosti (broj sportova programa) u radu omogućavali su najbolji utjecaj na sve osobine i sposobnosti, kako motoričke tako i funkcionalne (dišni i srcožilni sustav). Odlična animacija i osjećaj za potrebe djeteta glavna su vodilja i uzrok zbog čega je svaki trening protekao u radosti i volji za rad i volji za novi trening.

GODIŠNJA FREKVENCIJA SPORTOVA:

rujan	ELEMENTARNE IGRE / prirodni oblici kretanja - ADAPTACIJA	prirodni oblici kretanja - ADAPTACIJA / KOŠARKA	MJERENJA	RUKOMET / ATLETIKA	
listopad	GIMNASTIKA / TENIS	VJEŽBE ZA STOPALA / ODBOJKA	NOGOMET / AEROBIK / PLESOVI	RUKOMET / KOŠARKA	GIMNASTIKA / KINEZIOLŠKE AKTIVNOSTI S VIJAČOM

studeni	GIMNASTIKA / KINEZIOLŠKE AKTIVNOSTI S VIJAČOM	NOGOMET / TENIS	SUVREMENI PLES / HOKEJ NA LEDU	GIMNASTIKA / KUGLANJE	ODBOJKA / KOŠARKA
prosina c	ODBOJKA / KOŠARKA	NOGOMET / RUKOMET	ATLETIKA / KOŠARKA	MJERENJA / ELEMENTARNE IGRE	zimski školski praznici
Siječanj	zimski školski praznici	GIMNASTIKA / RUKOMET	TENIS / NOGOMET	AEROBIK / VJEŽBE / STOPALA	VJEŽBE / VIJAČAMA / ritmička gimnastka
veljača	VJEŽBE / VIJAČAMA / ritmička gimnastka	KUGLANJE / ODBOJKA	RUKOMET / GIMNASTIKA	PENJALICA / VJEŽBE / STOPALA	ATLETIKA / KOŠARKA
ožujak	ATLETIKA / KOŠARKA	ODBOJKA / VJEŽBE / VIJAČAMA	kineziološke aktivnosti na penjalicama / KUGLANJE	NOGOMET / ATLETIKA	KOŠARKA / GIMNASTIKA
travanj	AEROBIK / rukomet	TENIS / ORIJENTACIJSKO TRČANJE	ODBOJKA / PENJALICA - SNAGA, FLEKSIBILNOST	MJERENJA / ELEMENTARNE IGRE	TENIS / NOGOMET
svibanj	TENIS / NOGOMET	košarka / VJEŽBE / STOPALA	KUGLANJE / RUKOMET	GIMNASTIKA / ATLETIKA	RUKOMET / AEROBIK
lipanj	RUKOMET / AEROBIK	ODBOJKA / NOGOMET	ORIJENTACIJSKO TRČANJE / GIMNASTIKA	AKTIVNOSTI NA PENJALICI /	ELEMENTARNE IGRE / MOMČADSKЕ IGRE

4.13. Ostvarivanje i vrednovanje glazbenog programa integriranog u program odgoja za održivi razvoj

CILJ – Podržavanje djetetove glazbene osjetljivosti, razvoj glazbenih sposobnosti i interesa za intenzivnije bavljenje glazbom

ZADAĆE :

1. poticanje djetetova interesa za glazbu, želje za slušanjem, pjevanjem, plesanjem i sviranjem, stvaranje navika opuštanja uz glazbu

2. Uvođenje djeteta u svijet glazbene umjetnosti, njegovanje glazbenog ukusa djeteta izlaganjem biranim i vrijednim glazbenim doživljajima
3. Razvijanje glazbene percepcije i osjetljivosti djeteta za izražajne elemente glazbe (ton, ritam, tempo, dinamika, melodija)
4. Upoznavanje djeteta s različitim instrumentima, glazbenicima, pojmom zbora, tradicionalnom glazbom grada Zagreba, suvremenom glazbom
5. Podržavanje glazbenog izražavanja djeteta reproduciranjem poznatih pjesmica, brojalica, igara s pjevanjem, sviranjem na orff-ovom instrumentariju
6. Razvijanje glazbenih sposobnosti djeteta: razvijanje i pamćenje melodije, osjećanje i izražavanje ritma i mjere, prepoznavanje tempa i dinamike.

Smatramo da smo skoro sve zadatke glazbenog programa ostvarili u potpunosti. Sa mlađom djecom trebamo nastaviti u istom smjeru.

GLAZBENE AKTIVNOSTI I SADRŽAJI RADA:

Aktivnosti za razvoj slušne percepcije:

- Uočavanje razlike između šuma i tona
- Osluškiivanje i prepoznavanje zvukova iz okoline, otkrivanje iz kojeg smjera zvuk dolazi, osluškiivanje vlastitog tijela
- Prepoznavanje glasova djece u skupini
- Razlikovanje i oponašanje zvukova koji proizvode odgajatelj i djeca na različitim instrumentima
- Korištenje različitog prirodnog materijala za istraživanje i stvaranje novih zvukova
- Korištenje didaktičkih igara koji omogućuju djeci kontakt sa novim zvukovima te prepoznavanje istih zvukova – memory
- Samostalno istraživanje zvukova na instrumentima, stvaranje vlastitih zvukova na njima i pronalaženje različitih zvukova na istom instrumentu
- „body music“ – korištenje dijelova tijela i cijelog tijela za stvaranje zvukova
- Igre za razvoj sluha
- Uočavanje otvorenih i prigušenih zvukova na metalnim instrumentima

Ove aktivnosti su najvažnije za najmlađu dob, kada se djeca prvi put susreću sa nekim osnovnim elementima glazbenog programa. Kako bi dijete doživjelo i osjetilo glazbu, mora se prvo upoznati sa tišinom i osluškiivati zvukove koji ga okružuju. Međutim, aktivnosti slušne percepcije nikada ne prestaju. Djecu stalno moramo usmjeravati na pojam tišine, osluškiivanje zvukova, osluškiivanje jedni drugih...

Aktivnosti za razvoj percepcije tona i njegovih osobina

- **igre opažanja trajanja tona:**

- prepoznavanje i izražavanje pokretom trajanje tona od dvije dobe ili tri dobe (igre za usvajanje kratkih i dugih tonova, pokret tijela, sviranje na melodijskim instrumentima dugo-kratko....)
- **igre opažanja visine tona**
  - izražavanje pokretom (doživljaj visokih i dubokih tonova na klaviru-pokret vunom, prepoznavanje visokih i dubokih tonova na instrumentima-prepoznavanje i imenovanje...)
- **igre opažanja jačine tona (dinamika):**
  - razlikovanje tonova po glasnoći (šapat, tihi glas i jaki govor)
  - tiho i glasno pjevanje (pjesma „ZIMA“)
  - tiho i glasno slušanje glazbe (uočavanje razlike)
  - „DAN-NOĆ“-tihi i glasni tonovi

Aktivnosti za razvoj osjećaja za ritam:

- **govorne igre:**
  - izgovaranje jednosložnih i dvosložnih riječi i vlastitog imena i na određenu brojalicu –mali notni zapis
  - izgovaranje rečenica i brojalice u ritmu (povezivanje s matematikom)
  - izvođenje ritma govorom, pljeskom, pjevanjem, udaraljka i pokretom uz pomoć brojalice
  - izgovaranje brojalice uz pokret „SUNCE SIJA“ uz prikaz metra
  - prikaz ritamskih figura TA-TE („Šljiva“), TA-FA-TE („Jabuka“)
  - igre prstićima za razvoj fine motorike kroz govorne vježbe u ritmu
- **sviranje na instrumentima:**
  - Sviranje na udaraljka (metalofonu, ksilofonu, bubnju, trianglu, činelama...)
  - Iskazivanje zapisanog ritma pljeskom, sviranjem ili pokretom (notni zapisi vlastitih imena)

Slušanje glazbe:

- aktivno slušanje glazbe usmjereno na doživljavanje estetskih kvaliteta glazbe, glazbenu percepciju i razumijevanje izražajnih glazbenih elemenata te razvoju glazbenog ukusa (vokalna, instrumentalna ili orkestralna glazba, dječja, folklorna glazba):
  - folklorne pjesme s CD-a Gorana kneževića
  - instrumentalne skladbe poznatih klasičnih kompozitora

Slušajući određeno glazbeno djelo usmjeravali smo djecu na prepoznavanje određenih promjena fraza u glazbi, dinamiku glazbe, prepoznavanje određenih instrumenata koji se pojavljuju te povezivanje sa određenom emocijom (muzikoterapija).

- izlaganje djece glazbi ugođaja ili raspoloženja tijekom drugih aktivnosti:
  - vesela glazba za jutarnju dobrodošlicu
  - glazba za pospremanje sobe
  - glazba za smirenje i okupljanje na tepihu za jutarnji krug
  - glazba za uspavljivanje
  - glazba za pojačavanje koncentracije (W. A. Mozart)
  - tradicionalna glazba tijekom blagdana
- **vježbe pravilnog disanja:**
  - vježbe udisanja(duboki polagani udisaj otvorenim ustima, kroz nos i nagli udisaj)
  - vježbe izdisaja(polagani duboki izdisaj kroz nos,polagani izdisaj kroz usta uz izgovor frikativa f, s, š, h, v, nagli izdisaj uz izgovor suglasnika p i b, isprekidani izdisaj uz izgovor frikativa)
  - Uz pomoć glazbene i verbalne pratnje s CD-a „SKOČIZVUK“ pravilno korištenje samoglasnika i suglasnika u funkciji pravilnog izgovora i disanja
- **vježbe postave glasa**
  - igre na intervalu silazne male terce SO-MI
  - pjevanje tonova sa davanjem intonacije korištenjem samoglasnika
  - proširenje opsega glasa povišenjem intonacije uz instrument
- **vježbe artikulacije i dikcije**
  - ozvučene priče i igre u kojima se javlja više samoglasnika i suglasnika
  - pravilan izgovor suglasnika
- **pjevanje pjesama** opsegom tonova primjerenim dječjim vokalnim sposobnostima, jednostavnog ritma i razumljivog teksta, uz intoniranje melodije ili uz glazbenu pratnju
- **Sviranje na glazbenim instrumentima:**
  - Grupno
  - Individualno
  - muzikoterapija
- **sviranje poznatih brojalica**
- **sviranje na izrađenim instrumentima od različitog nestrukturiranog ili prirodnog materijala** stvaranje glazbenog orkestra pomoću instrumenata od pedagoški neoblikovanog materijala

Dječje glazbeno stvaralaštvo:

- spontani ples

- izmišljanje pokreta uz glazbenu podlogu (izmišljanje pokreta na zadanu pjesmu u određenoj mjeri, doživljaj glazbe kroz pokret...)
- korištenje glazbenih elemenata u drugim stvaralačkim područjima ili izražavanje glazbenih doživljaja drugim stvaralačkim elementima (pokretom, bojom)
  - likovni doživljaj djela „VALCER CVIJEĆA“ od P.I. Čajkovskog
  - likovni doživljaj brojalice „Dambele“
  - likovni doživljaj zvukova mora i šumova mora („ples pisanja“)
- javna prezentacija roditeljima za Božić i na kraju godine.

Tijekom godine imali smo dva ogledna sata gdje smo roditeljima prikazali dijelove našeg glazbenog programa. Program naših priredbi je bio:

BOŽIĆNA PRIREDBA

Božićna priredba je bila u obliku druženja s roditeljima i djecom. Kako je skupina bila nova te kako je bilo dosta mlađe djece, željeli smo da bude neformalno druženje. Smatrale smo kako ćemo djeci na taj način olakšati njihov prvi nastup pred roditeljima.

OGLEDNI SAT NA KRAJU GODINE (ZAVRŠNA PRIREDBA):

1. PREDSTAVLJANJE U RITMU – pljeskanje u ritmu vlastitih imena
2. „BUMBARI SE SASTALI“ – prikaz ritma i dinamike uz udaraljke
3. „JABUKA“ – ritamska figura TA FA TE (doživljaj trodobne mjere)
4. „ZIMA“ – zorno pjevanje uz klavir (osjećaj za tiho i nježno pjevanje)
5. „PJEVALA JE PTICA KOS“ – pjevanje uz gitaru i pokret u paru
6. „VLAK“ – kretanje u koloni i prikaz tri različita tempa (umjereni, brzi i spori)
7. „SUNCE SIJA“ – prikaz tempa i metra u paru
8. „KIŠICA“ – pjesma u pokretu (mala koreografija)
9. DJEČJE FOLKLORNO STVARALAŠTVO
  - a. „U ZAGREBU JE KUĆICA“
  - b. „RINGE RINGE RAJA“

Svakodnevno smo glazbeni program provodili tijekom našeg glazbenog sata koji se provodio kroz tri dijela (ovisno koja nam je glazbena tema aktualna):

1. UVODNI DIO SATA
  - Glazbeni pozdrav
  - Upjevavanje kroz različite tehnike
  - Govorne vježbe, vježbe disanja...
2. GLAVNI DIO SATA
  - Planirane aktivnosti iz našeg plana i programa (primjerice obrada tempa, ritma ili metra, usvajanje nove pjesme, muzikoterapija...)
3. ZAVRŠNI DIO SATA

- Provođenje neke glazbene igre
- Glazbeni pozdrav i pljesak

Kako smo povezali glazbu sa jezikom i matematikom...

- Učili smo o glazbenim instrumentima i notama pomoću izrađene didaktike:
  - ❖ „POKLAPALICA“
  - ❖ MATEMATIČKE NIZALICE
  - ❖ „SLOŽI RIJEČ POMOĆU SLOGOVA“
  - ❖ „SVAKA NOTA TRAŽI SVOJ BROJ I BOJU“
  - ❖ GLAZBENI LABIRINT (istraživanje prirodnih materijala kroz osjetilo dodira i upoznavanje glazbene abecede i boje koja pripada svakoj noti)

LITERATURA KOJU SMO KORISTILI U SVOM RADU:

- Heda Gospodnetić: „METODIKA GLAZBENE KULTURE ZA RAD U DJEČJIM VRTIĆIMA 1 I 2“
- Ljerka Marić i Ljiljana Goran: „ZAPJEVAJMO ZAJEDNO-metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje“
- Elvira i Renato Happ: „SKOČIZVUK“
- Višnja Manasteriotti: „MUZIČKI ODGOJ NA POČETNOM STUPNJU“

• **KONTEKST SOBE DNEVNOG BORAVKA:**

Svakodnevno smo obogaćivali glazbeni centar sa novim instrumentima i novim glazbenim poticajima. Izrađivali smo didaktičke igre, glazbene instrumente, memory i slikovne prikaze cjelina koje smo obrađivali. Glazbeni centar je tijekom cijele godine zauzimao veći prostor u našoj sobi što se pokazalo veoma poticajnim i vrijednim u svakodnevnom provođenju glazbenih aktivnosti.

Djeci su glazbeni instrumenti i ostali materijali dostupni tijekom cijelog dana što se pokazalo kao dobar poticaj da svako dijete čuva instrument kojim se koristi te ga vraća na njegovo mjesto.

V. NAOBRAZBA I USAVRŠAVANJE ODGOJNIH DJELATNIKA

5.1. Grupni oblici usavršavanja

Grupni oblici usavršavanja ostvarivali su se kroz sjednice Odgojiteljskog vijeća, interne stručne aktive, radionice, sastanke stručnog tima i radne dogovore.

Na radnim dogovorima raspravljali smo o:

- Procesu prilagodbe djece
- Djeci s posebnim potrebama
- Sajmovima, svečanostima i drugim događanjima
- Planovima aktivnosti
- Ulozi trećeg odgojitelja u radu s djecom s posebnim potrebama
- Edukaciji pri Stručno-razvojnom centru
- Svečanosti podizanja zelene zastave
- Odlascima u Grad mladih
- Projektnom danu
- Projektima
- Pripremi za Dane dječjih vrtića (sportske igre na Bundeku)
- Izletima i posjetama
- Završnim svečanostima

Teme internih stručnih aktiva uspješno su djelomično prezentirane.

5.2. Odgajatelji pripravnici i volonteri u vrtiću

U ovoj pedagoškoj godini u program stažiranja uključene su dvije osobe.

5.3. Realizacija planova individualno stručnog usavršavanja

I u ovoj pedagoškoj godini kao oblik dokumentiranja razvoja i jačanja profesionalne kompetencije odgajatelja vođene su mape profesionalnog razvoja odgajatelja. Jedna od bitnih aspekata rada na radnim mapama je komponenta refleksije (subjektivna interpretacija prakse, razumijevanje prakse).

Mape su individualne, svaki odgajatelj prikuplja materijale iz svoje prakse i dokumentira ono što je značajno za njegovu odgojnu skupinu. Ona sadrži neke osnovne zajedničke elemente važne za profesionalni razvoj. To su bitni zadaci odgojno-obrazovnog rada na razini skupine, dokumentiranje procesa učenja djeteta, refleksiju i samorefleksiju na planirane aktivnosti, timski pristup u radu, obradu tekstova iz literature, nove hipoteze i korake.

Analiza mapa daje nam uvid u refleksiju osobne prakse odgajatelja te osvještavanje kriznih točaka u procesu i izbor strategije za njihovo prevladavanje.

Sadržaji planova individualnih usavršavanja bili su u funkciji usavršavanja «osobnog kurikuluma» (timski pristup u radu) i prezentacije tema na internim stručnim aktivima, stručnim diskursima na timovima te unapređivanja prakse.

I u ovoj godini smo nadopunjavali fond stručne literature novim priručnicima i slikovnicama. U ovoj pedagoškoj godini odgajatelji su uspješno radili na podizanju stručne kompetencije proučavanjem stručne literature i primjenom iste u praksi.

Stručni priručnici koji se najviše reflektiraju u našoj praksi su:

- RESCUR/ Otpornost
- Odgoj u jaslicama, Kurikulum za jaslice, Stihovi u pokretu
- Kako pripremiti dijete za školu
- Tragovima dječjih stopa
- Nacionalni kurikulum
- Izvan okvira
- Od suradnje do partnerstva
- Učenjem do pokreta, kretanjem do spoznaje
- Mirisi djetinjstva (Zbornik)

Veći dio edukacije odgajateljica i stručnih suradnika bio je u organizaciji AZOO, Učiteljskog fakulteta, Hrvatskog Montessori društva. Na svim održanim seminarima, predavanjima i stručnim skupovima bili su prisutni odgojitelji i stručni suradnici.

Prijedlozi odgajatelja za teme i oblike stručnog usavršavanja u idućoj godini su:

- NTC sustav učenja
- Komunikacija u timu
- Rad s djecom s posebnim potrebama
- Ekološke radionice
- Glazbeno izražavanje i stvaranje
- Odnos roditelj - odgajatelj
- Dijete i mediji

Zaključci:

1. Profesionalnu kompetenciju odgajatelja razvijati kroz koncept učenja refleksivnom praksom; dokumentirati proces učenja i mijenjanja osobne prakse kroz mape profesionalnog razvoja; razvijati vještine kritičke i samokritičke refleksije i komunikacije.

2. I nadalje podržavati i razvijati timski pristup u radu posebno kroz otvorenu komunikaciju i jačanju radnih uloga u timu.

3. Omogućiti edukaciju odgajatelja iz područja prema osobnim interesima s ciljem stvaranja novih posebnih programa u vrtiću (Montessori, senzorna integracija, strani jezici).

VI. SURADNJA S RODITELJIMA

Bitne zadaće unapređivanja suradnje s roditeljima ove godine bile su:

1. Razvijanje partnerskog odnosa s roditeljima u provedbi bitnih zadaća u radu s djecom, osobito:

- Značajnije informiranje i uključivanje roditelja u sportski program
- Značajnije informiranje i uključivanje roditelja u program engleskog jezika
- Značajnije informiranje i uključivanje roditelja u glazbeni program
- Značajnije informiranje i uključivanje roditelja u program odgoja za održivi razvoj

2. Posredovanje roditeljima u stjecanju potpunijeg uvida u razvoj i ponašanje djeteta u vrtiću i boljem razumijevanju razvojnih potreba djeteta

3. Značajnije uključivanje roditelja u neposredan odgojno obrazovni rad

4. Unapređenje suradnje s roditeljima putem pisanih oblika informiranja:

- WEB stranica, roditeljski kutići
- Letci, brošure, plakati

Indikatori kvalitete:

- uključenost roditelja u ponuđene oblike suradnje
- iskazani interes i inicijativnost roditelja
- ciljane, specifične procjene roditelja i odgajatelja u vezi kvalitete provedbe bitnih zadaća u radu s djecom

U cilju razvijanja zajedništva i partnerskog odnosa s roditeljima realizirani su sljedeći grupni oblici rada s roditeljima:

6.1 Roditeljski sastanci

6.1.1. Na razini vrtića

- „Dobro došli u DV Srednjaci“, plenarni roditeljski sastanak, 13. lipanj 2017.
- „Zrelost i spremnost djece za školu“, tribina za roditelje, dr. spec. školske medicine Sebastijan Cunjac, predstavnici OŠ Josipa Račića (pedagoginja i psihologinja) te psihologinja, logopedinja i pedagoginja vrtića, ožujak 2018.
- „Prezentacija Programa *Djeca u prirodi* za roditelje djece školskih obveznika, pedagoginja i zdravstvena voditeljica, travanj 2018.

6.1.2. Na razini odgojne skupine

Prema Godišnjem planu i programu rada vrtića, roditeljski sastanci su se trebali održati 4 puta godišnje (rujan, studeni, veljača i svibanj). Ukupan broj realiziranih roditeljskih sastanaka je 81.

Prosječno su održana 4 roditeljska sastanka po skupini.

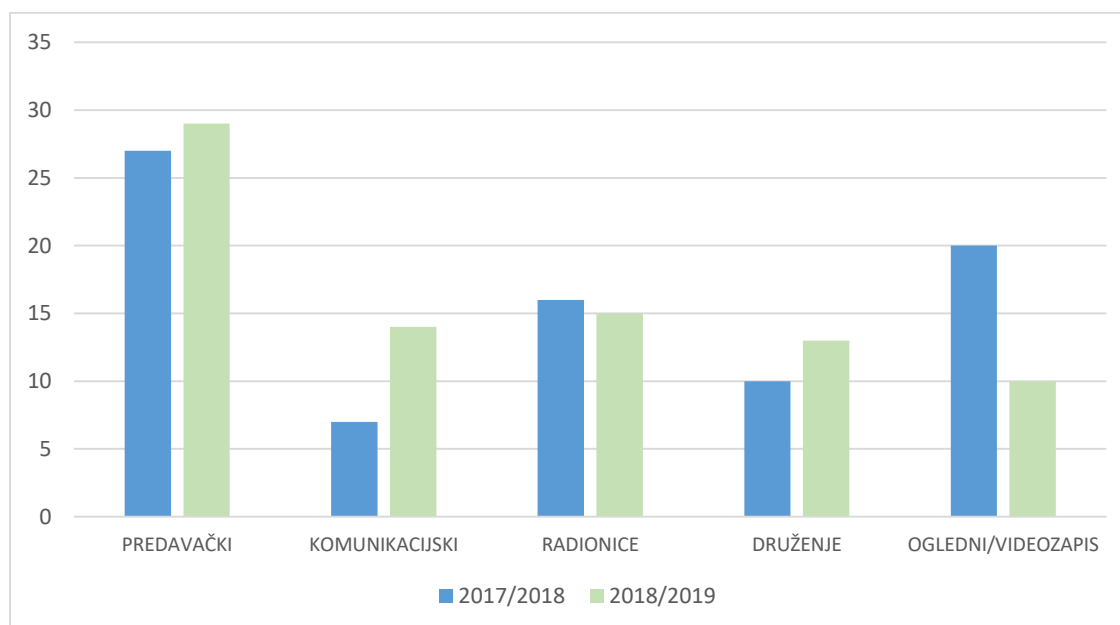
PREGLED ZASTUPLJENOSTI ODREĐENIH TIPOVA RODITELJSKIH SASTANAKA

TIP RODITELJSKOG SASTANKA	BROJ REALIZIRANIH R.S.
Informativno - predavački	29
Komunikacijski	14
Radionice	15
Zajednička druženja	13
Video zapis/ Ogledni (sportski,engleski, glazbeni)	10
UKUPNO	81

Sve odgojne skupine realizirale su prvi roditeljski sastanak u rujnu ili listopadu. Prvi sastanci bili su informativno - predavačkog tipa, a u cilju upoznavanja roditelja sa psihofizičkim osobinama djeteta u određenoj dobi te planom i programom rada u tekućoj pedagoškoj godini. Ostali roditeljski sastanci održani su kako je i planirano u Godišnjem planu i programu rada vrtića, osim u dvije odgojne skupine iz gore navedenih razloga.

Kao što je vidljivo iz grafičkog prikaza, ove godine primjetan je porast broja održanih komunikacijskih roditeljskih sastanaka u odnosu na prošlu pedagošku godinu.

Grafički prikaz: Broj održanih roditeljskih sastanaka 2017./2018. i 2018./2019.g.

Teme roditeljskih sastanaka su djelomično bile povezane s realizacijom bitnih zadaća odgojno obrazovnog rada.

Teme radionica u većini odgojnih skupina bile su povezane s bitnim zadaćama odgojno – obrazovnog rada, a to su:

- izrada božićnih dekoracija i nakita
- izrada uskršnjih dekoracija
- izrada kukaca
- izrada senzomotoričkih sredstava i poticaja
- presađivanje proljetnica

Uspješno je realizirana *Večer motoričkih igara* i projekt *Večer matematike* u organizaciji Hrvatskog matematičkog društva. To je skup interaktivnih radionica u kojima sudjeluju djeca i njihovi roditelji (razvijanje predmatematičkih vještina). U projektu su sudjelovala djeca i roditelji iz 5 odgojnih skupina.

10 odgojnih skupina prezentiralo je dogovorenu temu putem videozapisa, a izdvajamo slijedeće teme:

- „Kako smo se igrali - senzorni razvoj“
- „Prikaz rada u skupini“
- „Presjek aktivnosti kroz godinu“
- „Doživljaji iz Grada mladih“

Djeca, odgajatelji i treneri skupina uključenih u posebne programe prezentirali su svoj rad i postignuća roditeljima:

- „Sportski program“
- „Rano učenje engleskog jezika“
- „Glazbeni program“

Dobru posjećenost bilježe i komunikacijski roditeljski sastanci koji, kako kažu roditelji, omogućuju raspravu, razmjenu iskustava, znanja i vještina te učenje, i to uvijek uz smijeh i zabavu. Ovo su neke od tema:

- „Očekivanja roditelja i odgajatelja od programa“
- „Velika očekivanja male djece i odgojitelja“
- „Samostalnost“
- „Kako prepoznati i rješavati probleme u odgoju“
- „Kako vidim svoje dijete“
- „Potencijali djece i odgoj i obrazovanje za budućnost“
- „Autoritet - DA ili NE“

Od zajedničkih druženja djece, roditelja i odgajatelja ističemo druženja i sportske igre na Bundeku, Sljemenu i vrtićkom dvorištu.

6.2. Sudjelovanje roditelja u odgojno-obrazovnom procesu

6.2.1. Neposredno uključivanje

- Roditelji su bili neposredno uključeni u sve planirane oblike tijekom perioda prilagodbe djeteta - boravak roditelja s djetetom u skupini
- Uključivanje roditelja u život i rad vrtića osobito je bilo izraženo tijekom provođenja **projektne metode** i realizacije projekata:
  - za projekt „Svjetlost“
  - za projekt „Afrika“
  - za projekt „Eko etno“
  - za projekt „Veliki lov na biljke“
  - za projekt „Shoes“
  - za projekt „Zagreb“
- Roditelji, ali i bake i djedovi, sa zanimanjima i hobijima od važnosti za odgojno-obrazovni rad također su neposredno bili uključeni u odgojno obrazovni rad u vrtiću:
  - liječnik, stomatolog, medicinska sestra, ornitolog
  - pričanje priče
  - međukulturalna jezična različitost
  - crtačke tehnike
  - izrada slikovnice s porukom
  - kemijski pokusi
  - prezentacija bicikla na struju
  - izrada kućice za kućnog ljubimca
  - izrada tradicijskih pereca
  - izrada vjetroelektrane
  - izrada medalja
  - radionica - šminkanje za maskenbal
  - radionica - kreativno slaganje slamki
  - sijanje i sadnja cvijeća
- Roditelji su se uključivali osobnim sudjelovanjem na proslavama i posjetima organiziranim u odgojnim skupinama:
  - organizacija posjeta odbojkaškom klubu Mladost
  - izlet na seosko gospodarstvo Bunčić
  - posjet koncertnoj dvorani V. Lisinskog na predstavu „Peća i vuk“
  - sudjelovanje u obilježavanju „Dana kruha“ u vrtiću
  - sudjelovanje na „Tradicionalnom Hrvatskom doručku“

6.2.2. Zajedničke akcije djece, roditelja i odgajatelja

Uključivanje roditelja u život i rad vrtića bilo je obilježeno suradničkim ponašanjem i osobnim angažmanom roditelja kroz zajedničke akcije:

- humanitarna božićna akcija – prodaja božićnih ukrasa i čestitki
- humanitarna akcija za siromašnu djecu Afrike – provodi se tijekom cijele godine; roditelji imaju mogućnost donirati novac i redovito su obavještavani o uplatama novca na račun katoličkih misija

- akcija „Topla zima svima“ - prikupljanje dekica, prekrivača za napuštene životinje u suradnji sa skloništem u Dumovcu
- 9. eko sajam (područni objekt) – prodaja sadnica, oslikanih platnenih vrećica, pregača, magneti, vaza ukrašenih špagom, mirisnih soli, sapuna...
- akcija prikupljanja iskorištenog jestivog ulja u suradnji s udrugom ZMAG
- akcija prikupljanja starog papira u suradnji s Tvrtkom Unija
- akcija prikupljanja PET ambalaže
- akcija prikupljanja električnog i elektronskog otpada
- akcija prikupljanja iskorištenih baterija
- akcija prikupljanja plastičnih čepova
- akcija prikupljanja tetrapak ambalaže

Možemo se pohvaliti izvrsnim odazivom i uključivanjem roditelja u sve zajedničke akcije, a što nas ispunjava osobitim zadovoljstvom.

6.2.3. Donacije roditelja djeci vrtića

Zahvalni smo roditeljima koji su svojim nesebičnim pomaganjem omogućili kvalitetnije uvjete življenja i igre za našu djecu. U naš vrtić, zahvaljujući roditeljima, pristigle su brojne igračke, lego-kocke, drvene kocke, slikovnice, slagalice, glazbeni cd-i, memory, puzzle, didaktičke društvene igre, edukativne PC igrice, kalifornijski borovi, računalo...

6.3. Sudjelovanje roditelja u odboru Međunarodne eko - škole

Obzirom da naš vrtić ima status Međunarodne Eko škole (od travnja 2009., obnovljen u svibnju 2011., 2013., 2015., 2017. i 2019.) eko odbor, između ostalih članova čini i osmero roditelja. O radu i aktivnostima Eko škole roditelji su informirani na sastancima Eko odbora (2 puta godišnje). Članovi Eko odbora sudjeluju u praćenju provedbe posebnih zadaća iz programa Eko škole.

6.4. Individualna suradnja s roditeljima

Ukupan broj održanih individualnih razgovora s roditeljima je 318. Individualnim razgovorima najčešće su se:

- usklađivali odgojni utjecaji u obitelji i vrtiću:
  - prilagodba djeteta na vrtić, odvajanje od roditelja, readaptacija djeteta
  - poteškoće u prehrani djeteta
  - odvikavanje od pelena
  - razvoj zdravih navika, očuvanje djetetova zdravlja
  - sukobi među djecom i načini rješavanja sukoba
  - uspostavljanje bolje komunikacije na relaciji odgajatelj – roditelj
  - kućni red i pravila vrtića

➤ **jačale roditeljske kompetencije:**

- agresivno ponašanje djeteta
- poteškoće razvoja pažnje
- zrelost djeteta za školu
- neprihvatljivo ponašanje u skupini
- rastava roditelja, prnova u obitelji, nesređeni obiteljski odnosi
- integracija djeteta s posebnom potrebom
- govorne teškoće
- motorički razvoj
- emocionalna nesigurnost
- napredak u razvoju

Stručni suradnici su kontinuirano, kroz savjetodavni rad ostvarivali individualnu suradnju s roditeljima.

I ove se godine ističe pojačani rad s roditeljima djece koja imaju posebne potrebe:

- u zdravlju i prehrani → zdravstvena voditeljica
- razvoju navika i ponašanju; krizne situacije u obitelji → psiholog i pedagog
- u govorno – jezičnom razvoju → logoped

Posebne potrebe djece zahtijevale su timski pristup, te pomoć roditeljima u prepoznavanju djetetovih posebnih potreba, jačanju osobne kompetentnosti kao i podršku odgovornom roditeljstvu.

Poteškoće u suradnji s roditeljima

Tijekom ove godine nailazili smo na manji broj poteškoća i nesporazuma u suradnji s roditeljima. U rješavanju uočenih problema djelovali smo timski, dakle bila je izražena potreba suradničkog djelovanja odgajatelja, stručne razvojne službe i ravnatelja.

Najčešće su se rješavali problemi u vezi sigurnosti i zaštite djeteta te osiguravanja uvjeta za zadovoljavanje posebnih potreba djeteta.

Također, rješavali su se i problemi u vezi dugovanja roditelja i naplate istih.

Iz svega navedenog i nadalje je evidentna potreba za jačanjem stručnih kompetencija stručnih djelatnika za kvalitetno ostvarivanje partnerskih odnosa s roditeljima, osobito u području razvijanja komunikacijskih vještina, načina rješavanja konfliktnih situacija te ponašanja u kriznim situacijama.

6.5. Pismena komunikacija s roditeljima

U DV „Srednjaci“ posebnu pažnju posvećujemo pisanoj komunikaciji kao obliku suradnje s roditeljima. Koristimo različite oblike pismene komunikacije.

Pismenu komunikaciju doživljavamo kao proces koji se stalno nadopunjuje, mijenja i razvija.

U pismenu komunikaciju i njezine oblike nastojimo uključiti sve sudionike odgojno obrazovnog procesa: roditelje, djecu, odgajatelje, stručne suradnike, vanjske suradnike, lokalnu i širu zajednicu.

Ove godine smo također nastavili raditi na unapređenju pismene komunikacije s roditeljima.

6.5.1. Informativni panoi na razini objekta

Stalni pano: EKO ŠKOLA (7 KORAKA)

Promjenjivi panoi: ZDRAVA PREHRANA U VRTIĆU - JELOVNIK
AKTUALNOSTI U TEKUĆEM MJESECU
DV SREDNJACI – PRIJATELJ ŽIVOTINJA
HUMANITARNA AKCIJA ZA DJECU AFRIKE

U programu odgoja za održivi razvoj dokumentiranje procesa kroz:

- eko vijesti: panoi s eko vijestima sadrže eko datume aktualnog mjeseca, vijesti iz zemlje i svijeta, nove spoznaje s područja ekologije i razne eko savjete, eko poruke koje su vezane uz eko datume i aktualnosti
- eko dnevnik: vodi se tjedno i sadrži aktivnosti kroz koje se razvijaju ekološka osjetljivost djece, navike i ponašanja
- „Eko oko“ - roditelji i djeca uređuju pano izborom fotografija u neposrednom okruženju vrtića

Informativno – edukativne publikacije: letci, brošure i plakati na razini skupine i vrtića:

LETCI: Dobro došli u D.V. „Srednjaci“, Kako pripremiti dijete za polazak u vrtić
Moje dijete kreće u školu, Boravak na zraku u ljetnom periodu
Eko program, Sportski program, Engleski program, Glazbeni program
Eko letci (Biootpad i kompost, EE otpad, Dan močvara, Dan zaštite životinja, Dan planete Zemlje, Svjetski meteorološki dan, Dan čistih planina i šuma, Dan sunca, Dan dupina, Dan voda), Dječja igra (Tradicijske igre, Sportske igre, Igre s našeg dvorišta)

PLAKATI: Dječja piramida zdrave hrane, Poučna staza (biljke i životinje u našem dvorištu), Postupak recikliranja papira, Naš povrtnjak, Filtriranje vode
Zaštita od sunca

WEB stranica vrtića

- sadržaji vezani uz život i rad djece i odraslih u vrtiću te podršku roditeljima
- u osmišljavanju web stranice osim stručnih suradnika sudjeluju i odgajatelji radne grupe za promidžbene aktivnosti
- poveznice koje možete otvoriti na našoj internetskoj stranici su: O nama, Programi, Aktivnosti, Edukacija, Za roditelje, Aktualnosti, Dokumenti, Kontakt

6.5.2. „Roditeljski kutići“ na razini skupine

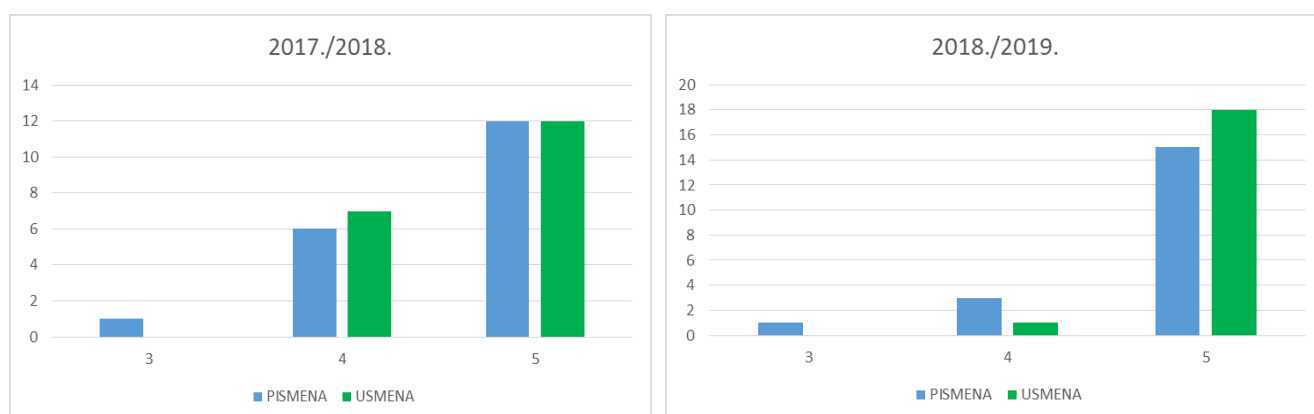
Oblici i sadržaji:

- Tjedni planovi rada, prezentacija foto-zapisa, dječjih radova i izjava, informacije u vezi sudjelovanja roditelja osobito u projektima
- Obogaćivanje kutića sadržajima koji afirmiraju dijete, dostignuća i osobitosti dječjeg razvoja
- Individualne poruke za roditelje
- Mape skupina u kojima se dokumentiraju aktivnosti iz života skupine (15 odgojnih skupina)
- Week report - engleska skupina
- Sportski kutić – osmišljavaju i uređuju djeca

6.6. Zadovoljstvo suradnjom

Na pitanje da ocijene segmente komunikacije s roditeljima, 15 timova odgajatelja je **pismenu komunikaciju** ocijenilo ocjenom 5, 3 tima ocjenom 4 te 1 tim ocjenom 3. **Usmenu komunikaciju** ocijenom 5 ocijenilo je 18 timova odgajatelja, a ocjenom 4 1 tim.

Iz grafičkog prikaza vidljivo je da su odgajatelji zadovoljniji razinom usmene komunikacije.

Najvećim uspjehom u komunikaciji s roditeljima odgajatelji smatraju:

- stručnost, otvorenost, profesionalnost i spremnost na komunikaciju i konstruktivno rješavanje problemskih situacija
- dobiveno povjerenje roditelja
- uvođenje komuniciranja s roditeljima putem e-maila
- redovito održavanje individualnih razgovora
- profesionalnost u komunikaciji, uvažavanje koje roditelj osjeti, promjene u ponašanju djeteta zahvaljujući prihvaćanju savjeta odgajatelja, otvorenost roditelja u razmjeni informacija i davanju prijedloga
- uključivanje roditelja u neposredan odgojno - obrazovni rad - konkretan pokazatelj asertivne komunikacije, otvorenog i pristupačnog stava
- zadovoljstvo i zainteresiranost roditelja za događanja u skupini
- uspješan odaziv na roditeljske sastanke i individualne razgovore

Zaključci:

1. Jedna od bitnih zadaća ove pedagoške godine bila je značajnije uključivanje roditelja u neposredan odgojno – obrazovni rad. Iako smo zadovoljni učinjenim pozitivnim pomacima, i dalje je potrebno raditi na poboljšanju komunikacije s roditeljima, i usmene i pismene.
2. Pismenu komunikaciju s roditeljima pojedine skupine su unaprijedile uvođenjem informiranja putem e-maila, viber i whatsapp grupa.

VII. SURADNJA S DRUŠTVENOM SREDINOM

Povezanost i integritet sa društvenom sredinom procjenjujemo kao pozitivan pomak u međusobnoj interakciji.

Bitne zadaće odnosile su se na:

7.1. Obogaćivanje odgojno - obrazovnog rada posjetima kazališnih skupina vrtiću i odlaskom djece u kazalište:

- Produkcija Z, Udruga Budilica, KazališteTrešnja, Teatar Don Hihot
- Lutkarsko kazalište „Kvak“, Zagrebačko kazalište lutaka

7.2. Organizaciju izleta, posjeta i susreta

7.3. Suradnju s osnovnom školom Josipa Račića - posjet starijih vrtićkih skupina

7.4. Suradnja s fakultetima, drugim institucijama, udrugama i tvrtkama:

- Učiteljska Akademija, Kineziološki fakultet,
- Udruga „Lijepa naša“, Udruga “Vesela vidra”
- Hrvatske šume, ZGOS, SRC Jarun, SP Mladost
- Dumovec, Udruga ZMAG i mnoge druge institucije i udruge

III. RAD STRUČNOG TIMA

Sastanci stručnog tima održavali su se jednom mjesečno, s točno utvrđenim i unaprijed najavljenim dnevnim redom, a po potrebi i češće.

Održavani su redoviti brifinzi o svakodnevnim aktualnostima, a posebno se ističu izuzetno kvalitetni odnosi u timu, visoka razina profesionalizma i etike.

U sklopu stručnog usavršavanja i praćenja aktualnih zbivanja na području predškolskog odgoja, svi članovi stručnog tima su bili uključeni u edukacije na razini Grada i Republike. U ustanovi smo sudjelovali aktivno u svim događanjima unutar vrtića (svečanosti, izleti, posjete), kao i u neposrednom radu u skupinama (pomoć odgajateljima u periodu adaptacije djece, pomoć u radu s djecom s posebnim potrebama i dr.)

Zadovoljstvo radom stručnog tima iskazuju odgajateljice u svojim izvješćima.

Rad u stručnom timu odlikuje se međusobnim uvažavanjem, suradničkim odnosom i konstruktivnim rješavanjem problema, stoga ga možemo procijeniti kao izuzetno visoke kvalitete.